

“Barış İçinde Birlikte – Geleceğe”

**Uluslararası Balkan Sempozyumu
Akademik Programı**

Sempozyumun 18-19 Aralık 2021 tarihlerinde sunulacak akademik bildirileri çevrimiçi sunulacak olup İstanbul Ticaret Üniversitesi'nin Youtube hesabından izlenebilir.

Uluslararası Balkan Sempozyumu

Sempozyum Bilim Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Elçin Aykaç Alp
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Prof. Dr. Oya Dağlar Macar
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Prof. Dr. Musa Taşdelen
Sakarya Üniversitesi, Sakarya

Doç. Dr. Betül Gür
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Doç. Dr. Uğur Yasin Asal
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Dr. Öğr. Üyesi Ayfer Genç Yılmaz
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Dr. Öğr. Üyesi Başak Özoral
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Dr. Öğr. Üyesi Kamala Valiyeva
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Öğr. Gör. Okan Gülbak
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Arş. Gör. Dilara Şensivas
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Arş. Gör. Halit Ahmet Kahraman
İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Elçin Aykaç Alp
İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektör Yardımcısı, İstanbul

Mesut Özdemir
Ümraniye Belediye Başkan Yardımcısı, İstanbul

Şefik Kantar
UKİD Genel Müdürü, İstanbul

Prof. Dr. Musa Taşdelen
UKİD İstişare Kurulu Başkanı

Doç. Dr. Uğur Yasin Asal
İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi, İstanbul

Hamit Kardaş
İstanbul Ticaret Üniversitesi Basın Danışmanı, İstanbul

Uluslararası Balkan Sempozyumu

Coğrafi, kültürel ve tarihi olarak Türkiye ile köklü bağları olan Balkanlar, Asya ve Avrupa arasında yer alan jeopolitik konumu ile dikkat çeken bir bölgedir. Türkiye’de “Rumeli” olarak da bilinen Balkanlar tarih boyunca iç içe olduğumuz bir coğrafyadır.

Doğu ile Batı arasında bir geçiş noktası olan Balkanlar, tarihte Doğu-Batı çekişmesinin de ortasında yer almıştır. İyonların Anadolu’ya, Perslerin Avrupa’ya, Büyük İskender’in Anadolu ve Asya’ya, Romalıların Asya’ya geçişi hep Balkanlar dediğimiz bölge üzerinden olmuştur. Nihayet Osmanlı’nın Çanakkale Boğazı üzerinden Balkanlara geçişi tarihte yeni bir sayfa açmıştır.

Anadolu Yarımadasını çevreleyen dört deniz, Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz, Balkan yarımadasını da çevreler. Bu bakımdan Balkan ülkeleriyle kurulan sosyal, ekonomik, politik ilişkilerin geliştirilmesi çok önemlidir. “Osmanlı bakiyesi” olarak bilinen bu coğrafya, “kültürel miras” ve “tarihsel birikim” açısından Türkiye için özel bir önem taşımaktadır.

İstanbul Ticaret Üniversitesi, Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Derneği (UKİD) ile Ümraniye Belediyesi olarak birlikte düzenlediğimiz, “Barış İçinde Birlikte – Geleceğe” temalı “Uluslararası Balkan Sempozyumu” dünü, bugünü ve yarını ile Balkanlar üzerine güçlü bir projeksiyon geliştirmeyi amaçlıyor.

Balkanların, bölgesel ve küresel siyasette taşıdığı kendine has niteliklerinin tahlil edileceği sempozyum, Balkanların kısa, orta ve uzun vadede geleceğine dair bilimsel verileri değerlendirmeyi önemsemektedir.

Sempozyumda Balkanların tarihi, kültürel geçmişi, ticari yapısı, Türk Dış Politikasında Balkan ilişkileri, Balkan göçleri,

Balkanlarda kimlikler, azınlıklar, güncel siyasi sorunlar, Balkanlar enerji jeopolitiği ve Türkiye-Balkanlar arasında ekonomik işbirliği gibi çok önemli konu başlıkları yer alacak ve bu başlıklar hiç şüphesiz gerek Türkiye, gerek Balkanlar ve gerekse Uluslararası siyaset alanında önemli sonuçlara ulaşacaktır.

Çeşitli başlıklar altında çalıştayların da yer alacağı, Türkiye, Bosna Hersek, ABD, Kırgızistan, Yunanistan gibi pek çok ülkeden değerli akademisyenlerin katılacağı sempozyum, Balkanlar ve Türkiye açısından önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Uluslararası Balkan Sempozyumu'nun hazırlanmasında emeği geçen bütün paydaşlarımıza, başta katılımcı akademisyenler olmak üzere bilim ve danışma kurullarına teşekkür ederim.

İsmet Yıldırım

Ümraniye Belediye Başkanı

Uluslararası Balkan Sempozyumu

Balkanlar tarihin her döneminde dünyanın kilit coğrafyalarından olmuştur. Stratejik konumu yanında üzerinde içiçe yaşayan değişik milletlerin varlığı ve birbirleriyle sıkça mahiyeti değişen münasebetleri bölgenin önemini daha da arttırmaktadır.

Türkler, tarihin eski çağlarından bu yana bölgeye büyük ilgi göstermişlerdir. Avarların, Peçeneklerin ve Hunların Avrupa'ya gelişlerinden itibaren bölgede Türk varlığı kendisini göstermeye başlamıştır. Osmanlı öncesi Müslüman toplulukların gelişleri ile bölgenin çehresi daha değişik bir hal almaya başlamıştır. Nihayet Osmanlı hakimiyeti etkileri bugün de görülen bir tarihin başlangıcı olmuştur. Son iki yüzyıldır yaşananlar bölgenin çehresini değiştirmiş; bu değişim bizleri son yıllarda gördüğümüz gibi, bölgenin büyük güçlerin en şiddetli rekabet ve çatışma alanı haline dönüşmesine yol açmıştır.

Türkler son 1500 yıllık tarihte bölgedeki ana unsurlardan birisi olmuşlardır. Tarihin üzerimize yüklediği miras, günümüzde de bölgede sorumluluk sahibi olduğumuzu ortaya koymaktadır. Balkanlara ilgi gösteren değişik güçlerin **'bölgeden ne alırız?'** saikiyle gösterdikleri ilginin aksine Türkiye, atalarının geleneğini sürdürerek **'bölge insanına ve toplumlara ne verebiliriz?'** düşüncesiyle hareket etmeyi sürdürmektedir. Bu bağlamda hem resmi kurumlarımız hem de sivil inisiyatifler ve değişik kurumlar yıllardır canla başla faaliyet yürütmektedirler. TİKA'nın, YTB'nin, YEE'nün yanında çeşitli kurumların çalışmaları dost düşman herkes tarafından takdirle karşılanmaktadır.

Balkanların en belirgin özelliklerinden birisi, daima patlamaya hazır bir bomba görüntüsü sergilemesidir. Birçok gücün çatışma alanı olması ve birçok mühim merkeze geçit teşkil etmesi bu tehlikeyi arttırmaktadır. Ne yazık ki çoğu zaman Türkiye gibi bölgede barış, huzur ve istikrarın yerleşmesi için çaba gösteren ülkelerin gayretleri yetmemektedir. Bu gerçek, hiç ara vermeden sürekli çalışmayı ve bölge ile alakalı konuların üzerinde daima hassasiyetle durmayı gerekli kılmaktadır.

Balkanların geçmişi, tarihi, siyasi ve demografik yapısı, kültürel ve sosyal coğrafyası gibi hususlar devamlı işlenen konular olagelmıştır. Yaşanan aktüel hadiseler ışığında yapılması gerekenler ve tepkiler konusunda da toplumumuzda sürekli bir teyakkuz durumu mevcuttur. Tabii felaketler gibi insan kaynaklı felaketlerin zuhuru durumunda da Türk toplumu en hızlı hareket eden toplumdur. Bunda, ülkemizde yaşayan Balkan kökenli nüfusun belki de Balkanlardaki nüfustan daha fazla oluşunun da rolü vardır. Ancak bizler daima, tarihi, dini, insani değerlerimiz icabı bölgeye ve bölge insanına karşı sorumluluklarımızın bulunduğunu ve bu sorumluluklarımızı asla unutmamız gerektiğinin şuurundayız.

Bölgeyle alakalı çalışmaların sadece geçmişe ve günümüze dönük değil, geleceğe de dönük olması mecburiyeti vardır. Geleceğin şekillenmesi, geleceği göz önünde bulundurarak kendine has tasarımlar hazırlayanlara bağlı olmaktadır. Türkiye, son yıllardaki iddialı çıkışlarıyla birçok coğrafyada olduğu gibi Balkanlarda da rolünü hakkıyla ifa etme niyetini açıkça ortaya koymaktadır. Bu sorumluluğun yerine getirilebilmesi ve iddiaların yaşanan gerçeklere dönüşmesi her alanda gayreti gerektirmektedir. Bu noktada Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Derneği - UKİD, bu türden faaliyetlerin düzenlemesine büyük önem vermektedir.

Bu vesile ile gerek Ümraniye Belediyesi gerekse İstanbul Ticaret Üniversitesi'ne önemli bir konuda önemli bir boşluğu

doldurma yolundaki gayretlerinden dolayı tebrik ve teşekkürlerimizi sunmak istiyorum. Umarım çıkan sonuçlar ilgili çevreler tarafından ciddiyle ele alınıp bölge barışına katkı sunacak şekilde değerlendirilecektir.

Sempozyuma katkı sunan herkese bir kez daha
teşekkürlerimle

Av. Zeki Çalışkan
UKİD Yönetim Kurulu Başkanı

Uluslararası Balkan Sempozyumu

Türkiye, tarihi bağları, toplam nüfus içinde hatırı sayılır bir yer tutan Balkan kökenli vatandaşları, Balkanlar'daki Türk nüfus ve Trakya'da Balkanlarda yer alan toprakları nedeniyle Balkan coğrafyasının bir parçasıdır ve büyük önem atfetmektedir. Gerçekten de Türkiye, Balkanlar'da 550 yıl hüküm süren Osmanlı Devleti'nin mirası içinde yer alan bölgeyle bu tarihi ve kültürel bağlarını halen diri bir şekilde yaşamaktadır. Osmanlı Devleti'nin yıkılmasıyla Balkanlar'dan Türkiye'ye yoğun bir göç yaşanmış böylece çok sayıda Balkan göçmeni Türkiye'ye yerleşmiştir.

Türkiye'nin kurulması ile de Balkanlar'daki devletlerle ilişkiler devam etmiştir. Buradaki birçok ülkede, Türkiye'de akrabaları bulunan yoğun Müslüman ve Türk nüfus yaşamaktadır. Bu sebeple, burada olabilecek her türlü değişim, Türkiye'yi de bir şekilde etkileme potansiyeline sahiptir.

Balkan Coğrafyası ile bir kader birliği söz konusu olmasına ve Türkiye ile bu ülkeler arasında yoğun ilişkiler bulunmasına rağmen bu durumun akademiye de kültür ve sanat faaliyetlerine de yansımaları yeterli ölçüde olmamıştır. Türkiye'deki üniversitelerde Balkanlar'a dair bölümlerin ve lisansüstü programların kurulması yakın döneme rastlar. Aynı şekilde Balkanlara ait edebi metinlerin tercüme edilmesi ve Türkiye'den edebi eserlerin Balkan dillerine çevrilmesinin tarihi de çok eski değildir. Geçtiğimiz 40 yıl içinde Bulgaristan'da ve Batı Trakya'daki Türklere yönelik asimilasyon politikası çok sayıda göçe sebep olmuş, bu göçler ve en son 1990'lı yılların başındaki Bosna Hersek savaşı Türkiye ile bu coğrafya arasında yakınlaşmayı artırmıştır.

İstanbul Ticaret Üniversitesi olarak Balkanlarda yüzyıllardır dost ve kardeş halkların yaşadığının bilincindeyiz. Bu gerçekten hareketle Ümraniye Belediyesi'nin destekleri ve Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Derneği (UKİD) işbirliği ile “Barış İçinde Birlikte – Geleceğe” temalı Uluslararası Balkan Sempozyumu'nu gerekleştireyoruz. Sempozyumun ilk gününde bölgeyi yakından tanıyan STK temsilcileri ve akademisyenlerin katılımıyla çalıştaylar yapılacak, ikinci ve üçüncü günde ise Balkanlara ilişkin çalışmalarda bulunan akademisyenler bölgeyi farklı perspektiflerden ele alan akademik bildirimler sunacaklardır. Bu bildirimler, sempozyum kitabı haline getirilerek bölgeye ilgi duyan ve bu konuda çalışmak isteyenlerin istifadesine sunulacaktır.

Bu vesileyle sempozyumu birlikte gerçekleştirdiğimiz Ümraniye Belediyesi'nin başta Belediye Başkanı İsmet Yıldırım olmak üzere katkı sunan her kademedeki yöneticilerine, UKİD Başkanı Şefik Kantar ve dernek yönetimine, İstanbul Ticaret Üniversitesi'nden akademisyen arkadaşlarım ve idari personelime, bildiri sunarak katkı veren akademisyen ve araştırmacılara teşekkür ederim.

Sempozyumun Balkanlar'da barışa ve huzura vesile olmasını ve bu konuda yapılacak yeni çalışmalara öncülük etmesini temenni ediyorum.

Prof. Dr. Yücel Oğurlu
İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörü

“Barış İçinde Birlikte – Geleceğē”

Uluslararası Balkan Sempozyumu Akademik Programı

I. Gün - 17 Aralık 2021, Cuma

Sempozyum Açılış Konuşmaları:

- Zeki Çalışkan - Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Derneği (UKİD) Başkanı
- Prof. Dr. Yücel Oğurlu - İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörü
- İsmet Yıldırım - Ümraniye Belediye Başkanı

1. Oturum:

- Moderatör; Prof. Dr. Musa Taşdelen - UKİD İstişare Kurulu Başkanı
- Dr. Hüseyin Kansu - 20., 21., 22. Dönem Milletvekili
 - Davut Nuriler - Eski Başbakanlık Danışmanı, Araştırmacı - Yazar
 - Süleyman Gündüz, 22. Dönem Milletvekili - Araştırmacı, Yazar
 - Osman Atalay - İHH Mütevelli Heyeti Üyesi

II. Gün - 18 Aralık 2021, Cumartesi

1. Oturum: Balkanlarda Hukuki ve Tarihi Miras / Legal and Historical Heritage in the Balkans

09.30 – 11.15

Moderatör: Prof. Dr. Oya Dağlar Macar – İstanbul Ticaret Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

-Prof. Dr. Ayhan Ceylan, “Osmanlı Hâkimiyetinde Balkanlarda Eyalet-i Mümtâze Uygulaması Üzerine Genel Bir Değerlendirme”

-Dr. Öğr. Üyesi Murat Bürkan Serbest, “Prizren Birliği ve Arnavut Ulusçuluğunun Doğumu: Partikularizmden Birleşmeye”

-Öğr. Gör. Güney Ferhat Batı, “Balkan Jeopolitiği ve İkinci Dünya Savaşında Balkanlar”

-Dr. Davud Kapucu, “Balkan Harbi Sırasında Osmanlı Devleti’nin Yurtdışından Tayyare, Pilot ve Makinist Teminine Yönelik Faaliyetler: Arşiv Belgeleri Ekseninde Bir Analiz”

-Dr. Öğr. Üyesi Zarifa Nazirli, “Türkiye’nin Cihan Harbinden Önce Taraf Seçme Arayışında Balkanlar Faktörü”

2. Oturum: Dış Politika ve Balkanlar / Foreign Policy and the Balkans

11.30 – 13.15

Moderatör: Prof. Dr. Musa Taşdelen, Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

-Assoc. Prof. Dr. Ali Çaksu, “Balkan Union: An Idea and A Proposal”

-Arş. Gör. Dr. Murat Yiğit, “Nüfuz Alanı Bağlamında Türkiye-Kuzey Makedonya İlişkileri (2010-2020)”

-Doç. Dr. Cemile Tekin, “Bosna-Hersek’in Doğal Sınırlarının Oluşturulması İçin Verilen Mücadele”

-Assoc. Prof. Dr. Muhammed Ali, “Turkish Soft Power Policy Towards the Western Balkans: Challenges and Opportunities”

-Öğr. Gör. Okan Gülbak, “Understanding Turkey’s Geopolitical Orientation Towards Balkans – Identity Consolidation or Security Seeking”

3. Oturum: Balkanlar’da Barış ve Güvenlik Arayışları / The Search for Peace and Security in the Balkans

13.30 – 15.15

Moderatör: Prof. Dr. Mehmet Hacısalihoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim üyesi

-Dr. Öğr. Üyesi Ayfer Genç Yılmaz, *“AB ve Batı Balkanlarda Güvenlik: Bosna-Hersek ve Makedonya’daki Askeri ve Sivil Kriz Yönetimi Mekanizmaları”*

-Dr. Emir Hadzukağunic, *“Peace-Building in Bosnia and Herzegovina - The Initial Success That has been Reversed”*

-Öğr. Gör. Dr. Fuat Bozyel- Öğr. Gör. Dr. Nergiz Başeğmez Bolaman, *“Türkiye ve Balkanların Avrupa Birliği ile İlişkileri Üzerinden Karşılaştırmalı Analiz”*

4. Oturum: Balkanlarda Ekonomi ve Ticari Diplomasi / Economics and Commercial Diplomacy in the Balkans

15.30-17.15

Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Başak Özoral, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

-Dr. Öğr. Gör. Selahattin Armağan Vurdu, *“Balkan Ülkeleri ile Akdedilen Serbest Ticaret Anlaşmalarının Dış Ticarete Etkisi”*

-Prof. Dr. İsmet Kahraman Arslan-Dr. Öğr. Üyesi Tuğçenur Ekinci Furtana, *“Kuşak Yol İnişiyatifi ve Balkanların Uluslararası Ticaretine Etkisi”*

- Öğr. Gör. Dr. Tezer Palacıoğlu-Prof. Dr. İsmet Kahraman Arslan, *“İstanbul’da Faaliyet Gösteren Balkan Kökenli Şirketlerin Analizi”*

5. Oturum: Balkanların Kültürel Boyutu / The Cultural Dimension of Balkans

17.30 – 19.15

Moderatör: Doç. Dr. Uğur Yasin Asal – İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

-Dr. Öğr. Üyesi Fehim Kuruloğlu, *“Türkiye’nin Spor Diplomasisi ve Balkan Oyunları”*

-Dr. Yusuf Gocuk, *“Türkiye’de Rum Azınlık Cemaatinin Siyasi Temsili Bağlamında Topluluğun Talep Repertuarının Kaludi Laskari Portresi Üzerinden Kültürel Analizi (1946-1950)”*

-Dr. Tsvetelina Tsvetkova, *“Erasmus+” and The Balkan Youth: Increasing Tolerance Through Non-Formal Education”*

-Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Begüm Yıldızeli, “*Ottoman Balkans Through The Lens Of The British Punch Magazine*”

III. Gün - 19 Aralık 2021, Pazar

1. Oturum: Geçmişten Günümüze Balkanlar ve Göç / Balkans and Migration: From Past to Today

09.30 – 11.15

Moderatör: Öğr. Gör. Okan Gülbak, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

-Arş. Gör. Dilara Şensivas, “*Balkan Savaşlarında Hilal-i Ahmer Cemiyeti ve Propaganda Faaliyetleri*”

-Emin Emin, “*Balkanlarda Göç: İstikrarsızlığın Çizdiği Rota/Migration in The Balkans: The Route Drawn by Instability*”

-Arş. Gör. Dilara Avcı, “*Geçmişten Günümüze Balkanlardan Anadolu’ya Yapılan Pomak Göçleri*”

-Sinem Arslan, “*Hometown Associations or Transnational Migrant Organizations? Balkan and Rumeli Turks’ Culture and Solidarity Associations in Turkey*”

- Hilal Aydın, “*Kosovalı Arnavutların “Büyük Arnavut” Düşüncesi ve Tarihsel Kökleri*”

2. Oturum: Türk Dış Politikasında Balkanlar / Balkans in the Turkish Foreign Policy

11.30 – 13.15

Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Kamala Valiyeva, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

-Arş. Gör. Erdem Eren, *“Akıllı Güç Perspektifinde Türkiye ve Rusya’nın Balkanlar Politikasının İncelemesi”*

-Denizhan Ege Şakrak, *“Avrupa Birliği’nin Normatif Gücü: AB Adayı Türkiye ve AB Potansiyel Adayı Bosna-Hersek Üzerindeki Rolü”*

-Yaşar Asiltürk, *“Milli Görüş Siyaseti ve Balkanlar Bağlamında Bosna Savaşına Erbakan Etkisi”*

-Enes Çokyaşar, *“Türk Kamu Diplomasisinin Gelişimi ve Balkanlar’daki Etkisi”*

3. Oturum: Balkanlar’da Ekonomi ve Ticaret / Economics and Trade in the Balkans

13.30 – 15.15

Moderatör: Arş. Gör. Halit Ahmet Kahraman, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

-Merjem Brković, *“2009-2015 Döneminde Bosna-Hersek, Türkiye ve Sırbistan Arasındaki Üçlü İşbirliğinin Ekonomik Boyutunun Analizi”*

-Cem Tepebaşı –Prof. Dr. İsmet Kahraman Arslan, *“Rusya’ya Açılan Kapı: Balkanlar”*

-Ayşe İpek Sarıkabadayı – Prof. Dr. İsmet Kahraman Arslan, *“Türkiye’nin Komşu ve Çevre Ülkelerle Dış Ticaret Stratejisi Çerçevesinde Sırbistan ile Dış Ticaret Performansı”*

-Ebru KEÇECİ, *“Balkanlar’da Güvenlik ve İşbirliği Ekseninde NATO ve Türkiye’nin Ekonomik Yaklaşımları”*

4. Oturum: Balkanlar’da Barış ve Güvenlik Arayışları: Devlet Perspektifi / The Search for Peace and Security in the Balkans: State Perspective

15.30 – 17.15

Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Ayfer Genç Yılmaz, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

-Doç. Dr. Uğur Yasin Asal– Arş. Gör. Dilara Şensivas, “*Ontolojik Güvenlik Bağlamında Yunanistan’ın Doğu Akdeniz Politikasının Analizi*”

-Nesibe Gül Kılıç – Arş. Gör. Halit Ahmet Kahraman, “*2010-2021 Yıllarında Batı Balkanlarda Güvenlik Topluluğu Oluşum Sürecine AB ve NATO’nun Etkisi*”

-Tolunay TARI, “*Balkanlar’da Güvenlik ve İşbirliği Ekseninde NATO ve Türkiye Yaklaşımları*”

-Dajana Bogdanovic-Majda Behrem Stojanov, “*Who is Ready For Peace-Building?*”

5. Oturum: Balkanlar’da Barış ve Güvenlik Arayışları: Toplumsal Perspektif / The Search for Peace and Security in the Balkans: Societal Perspective

17.30 – 19.15

Moderatör: Arş. Gör. Dilara Şensivas, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

-Ümmi Murati, “*Kuzey Makedonya’da Çokkültürlülük ve Din Eğitimi*”

-Arş. Gör. Mehmet Ali Ak, “*Ontolojik Güvenlik Teorisi Bağlamında Türkiye-Kosova İlişkilerinin Kültürel Boyutu*”

-Prof. Dr. Oya Dağlar Macar - Duygu Temel, “*Savaş Sonrası Bosna-Hersek’te Toplumsal Dönüşüm: Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü*”

-Gürkan Demir, “*Balkanlar’da Negatif Barışın Varlığı ve Yeni Barış İnşası*”

1 .GÜN

17 Aralık 2021, Cuma

**1. Oturum:
Moderatör; Prof. Dr. Musa Taşdelen**

**Katılımcılar:
Dr. Hüseyin Kansu
Davut Nuriler
Süleyman Gündüz
Osman Atalay**

2.GÜN

18 Aralık 2021, Cumartesi

1. Oturum

**Balkanlarda Hukuki ve Tarihi Miras
Legal and Historical Heritage in the Balkans**

09.30 – 11.15

Osmanlı Hâkimiyetinde Balkanlarda Eyalet-i Mümtâze Uygulaması Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Ayhan Ceylan*

Öz

Osmanlı Devleti'nin Balkan Coğrafyasındaki hâkimiyeti yaklaşık beş buçuk asra ulaşmaktadır. Bu uzun zaman süresince Osmanlı Devleti'nin Balkan ülkeleri üzerindeki idaresi yeknesak bir nitelik göstermemektedir. Birbirinden farklı toplum ve devletleri bünyesine katarak gittikçe büyüyen Osmanlı idarî teşkilatı, merkezî bir otoritenin ve mahallî şartlara uyum sağlayacak bir taşra sisteminin oluşturulmasını gerektirmiştir. Merkezî otorite ve taşradaki yerel şartlar arasında denge kurulması gerekliliği ve devletlerarası ilişkilerin ortaya çıkardığı siyasî şartlar Balkan ülkelerini de içine alan Osmanlı Coğrafyasında farklı idare tarzlarını ortaya çıkarmıştır. Osmanlı taşra teşkilatında genel idarî düzen ve istisnâî idarî düzen olmak üzere iki farklı idare şekli uygulanmıştır. İstisnâî idarî düzenin bir türü olarak görülen eyalet-i mümtaze (ayrıcalıklı eyalet) tatbikatı hem Klasik Dönem hem de Tanzimat Dönemi'nde Osmanlı-Balkanlar'ında görülmüştür. Bununla birlikte genel olarak Tanzimat sonrasında ve devletlerarası ilişkilerin/gelişmelerin sonucu ortaya çıkan eyalet-i mümtaze statüsü, ilgili vilayete iç işlerinde, hukukî, idarî ve mâlî düzenleme yapabilme yetkisi sağlamaktadır. Uluslararası antlaşmalar, özel kanunlar veya imtiyaz fermanlarıyla belirlenen eyalet-i mümtaze statüsü, belirlenen şartlara bağlı olarak zaman içinde ve eyaletten eyalete değişmiştir. Bu bildiride, eyalet-i mümtaze statüsü, çeşitli Balkan ül-

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Hukuk Lisans Programı, e-mail: aceylan@ticaret.edu.tr

kelerinde ortaya çıkışı ve özellikle ortaya çıkardığı idarî-hukukî sonuçlar üzerinde genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı İdaresi, Balkanlarda Osmanlı İdaresi, Balkan Ülkeleri, Eyalet-i Mümtâze, Eyâlet-i Muhtâre*

Prizren Birliği ve Arnavut Ulusçuluğunun Doğumu: Partikularizmden Birleşmeye

Dr. Öğr. Üyesi Murat Bürkan SERBEST*

Öz

19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında Balkanlar'da Osmanlı İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını kazanan yeni ulus devletler ortaya çıkmıştır. Arnavutluk, Balkanlar'da Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılarak bağımsız olan son devlettir. Balkanlar'daki ulus devletlerin kuruluş süreçlerinde ulusal Ortodoks kiliseleri önemli roller oynamışlardır. Arnavutlar ise din ve mezhep olarak bölünmüş bir topluluktur. Bu bölünmüşlük, onları, Balkanlar'daki bağımsızlığını kazanan diğer topluluklardan ayıran bir özellikti. Arnavutlar, Müslüman ve Hristiyan olarak bölünmüştü. Ayrıca her iki din içinde de farklı mezhep grupları vardı. 19. yüzyılın ortalarından itibaren özellikle kuzey bölgelerdeki Katolik Arnavut gruplar içinde partiküler nitelikte bir ulusal uyanış başlamıştır. Zaman içerisinde partiküler yaklaşımlar yerini daha birleştirici laik karakterli ulusçu düşüncelere bırakmıştır. 19. yüzyılın son çeyreğinde, Ayestafanos Anlaşması'yla 1878 yılında topraklarını kaybetme tehlikesiyle karşılaşan Arnavutlar, "Prizren Birliği"ni kurmuşlardır. Prizren Birliği, Arnavut ulusçuluğundaki en önemli aşamalardan biridir. Her ne kadar henüz tam anlamıyla birleşik bir "Arnavut" kimliğinin ortaya çıktığını söylemek zor da olsa sonraki dönemler için bu yapı, birleştirici simgesel bir organizasyon olarak görülmüş ve sonrasında gelişen Arnavut ulusçuluğunda her zaman bir dönüm noktası olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Arnavutluk, Balkanlar, Prizren Birliği, Ulusçuluk, Ar-bareşler*

* Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: burkanserbest@gmail.com

Balkan Jeopolitiği ve İkinci Dünya Savaşında Balkanlar

Öğr. Gör. Güney Ferhat Batı*

Öz

Balkanlar tarihsel olarak geçmişten günümüze ve geleceğe her zaman önem kazanan bir bölge oldu ve olacaktır. Balkanlar tarih boyunca dünyanın en hareketli coğrafyalarından birisidir. Bölgede niceliksel olarak (devletçikler) küçük ve farklı ulusların çokluğu ile dinsel ve kültürel ayrışmaların keskinliği sonucu çatışmalar da yoğun olmuştur. Bu farklılıklar Balkan uluslarını sürekli bir mücadele içine çekmiştir. Balkanlar içinde bulundurduğu dinamikleriyle çevresindeki bölgelere/ülkelere de sirayet etmektedir. Balkanların dil, din ve ırk olarak çoklu çeşitlilik yaşaması, bu topraklar üzerinde şiddetli çarpışmaların, çatışmaların ve savaşların yaşanmasından kaynaklı olması belirleyici olmuştur. Balkanlar için kaos hiçbir dönem eksik olmadı, olmayacak da. Balkanlar gerek kara gerekse deniz jeopolitik gibi teoriler içerisinde de stratejik bir konumda bulunmaktadır. Balkanlar jeopolitik konumu, karmaşık (kozmpolit) etnik yapısı ve küresel güçlerin çekişmelerine sahne olmasından kaynaklanan özellikleri sebebiyle her daim büyük bir öneme haiz olmuştur. Balkan Yarımadasına baktığımızda fazlasıyla stratejiktir; doğusunda Karadeniz, güneyinde Ege ve İyon denizi, Batısında Adriyatik denizi ve kuzeyinde Orta Avrupa olarak vücut bulmaktadır ve lakin Türkiye'deki Trakya bölgesi buna dâhildir. Balkanlar, Soğuk Savaş dönemi boyunca Doğu ile Batı arasında bir tampon bölge niteliği kazanmıştır. Bu bağlamda, devamlı olarak dengelerin bozulup yenilerinin

* Kıbrıs Amerikan Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-mail: guneyferhat26@gmail.com

kurulduğu bir yer olmuştur. İkinci Dünya Savaşında Balkanlar kıtada savaşın çarpıcı yanlarını yaşamış ve farklı kimlik siyasetine sahip ülkelerin çoğunluğu bu bölgede bir kıvılcımla dağılmıştır, bu ister istemez Balkanlara "Barut Fıçısı" denmesinin altında yatan nedendir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Balkanlarda belirgin bir şekilde sınırların değiştiğini ve bazı ülkelerin topraklarının küçüldüğünü bazılarının ise tarihin tozlu sayfalarında yer aldığını görebilmekteyiz. Bu çalışmada Balkan jeopolitiğinin ve İkinci Dünya Savaşı sonrası dinamiklerinin bölgede yarattığı boyutlarıyla değerlendirilerek analiz edildiğini ifade etmek yerinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Jeopolitik, Balkanlar, İkinci Dünya Savaşı, Yugoslavya*

Balkan Harbi Sırasında Osmanlı Devleti'nin Yurtdışından Tayyare, Pilot ve Makinist Teminine Yönelik Faaliyetler: Arşiv Belgeleri Ekseninde Bir Analiz

Dr. Davud Kapucu*

Öz

Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik akımının etkisi ile Balkanlı devletlerin Osmanlı Devleti'ne taarruzu ile Balkan Harbi başlamıştır. Balkan Harbinin başladığı sırada Osmanlı ordusunun elinde iki adet Deperdussin, iki adet Blériot, üç adet REP, iki Bristol ve iki adet Harlan model tayyare yerini almıştır. Savaşın seyri içerisinde yurtdışında yapılan girişimler sonucunda bir adet Blériot, iki adet Mars ve dört adet REP model tayyare satın alınmıştır. Özellikle tayyare temin faaliyetlerinin hızlandırılmasında harp harekât sırasında tayyarelere duyulan ihtiyacın artması ve hava keşiflerinin önemi etkili olmuştur.

Balkan Harbi sırasında Osmanlı ordusunda görev yapan ve savaş tecrübesi olmayan altı Türk pilotla muharebelere girilmiştir. Bu yüzden Osmanlı ordusu; tayyarelerin pilot ve bakımçı makinist ihtiyacını yurtdışından temin etme yoluna gitmiştir. Bu kapsamda Paris Büyükelçiliği aracılığı ile Fransa'dan üç pilot ve üç makinist ile sözleşme yapılmıştır. Ayrıca Alman pilot Adolf Rentzel ile iki Alman makinist orduda görevlendirilmiştir. Aynı dönemde Fransız öğretmen pilot Mösyö Bresson ve iki Fransız marangoz ile makinist Osmanlı ordusunda faaliyet göstermiştir. Böylece Balkan harbine beş yabancı altoıTürk pilot ile ikisi Alman, üçü Fransız olmak üzere beş makinistten ibaret bir havacı personel ile girilmiştir.

* E-mail: dkapucu@gmail.com

Harbin seyri içerisinde Fransız pilotlardan biri tayyare kırıldığı diğeri de verilen uçuş görevleri yerine getirilmediği için görevine son verilmiştir.

Harp devam ederken Osmanlı Devleti'nin girişimleri ile Alman pilot Mario Scherff ile Water Fray ve makinist olarak Alfred Struck ve Böchme ile birer sözleşme yapılmıştır. İlâveten Alman ordusundan Yüzbaşı Birkner ile rasıt (gözcü) olarak görev yapması konusunda anlaşılmiştir. Harbin seyri içerisinde sözleşme ile orduda görevlendirilen yabancı personelden imkânlar dâhilinde faydalanılmış, böylece harp harekât görevlerinde süreklilik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada Balkan Harbi sırasında yurtdışından tayyare alımı, pilot ve makinist teminine yönelik adımlara arşiv belgeleri, tetkik eserler ve süreli yayınlar ekseninde bakılarak ilgili durumun savaşın seyrine etkisine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Balkan Harbi, Pilot, Makinist, Tayyare, Havacılık*

Türkiye'nin Cihan Harbinden Önce Taraf Seçme Arayışında Balkanlar Faktörü

Dr. Öğr. Üyesi Zarifa Nazirli*

Öz

Coğrafi konumundan ve sömürgeler uğruna yapılan yarışmadan dolayı büyük güçler taraf seçme arayışına girince, dünyada doğal münferit ve müttefikler ortaya çıkmıştır. Balkanlar sorununu Avusturya ve Rusya'yı, Bağdat demiryolu projesi de Almanya ve İngiltere'yi karşı karşıya koymuştur. Balkan Savaşları ve Yunanlarla yaşanan problemler Türkiye'nin de dışarıdan destek almasını gerekli kılmıştır.

Balkan savaşlarından sonra iddia edilen adalar ve deniz hatları sebebiyle Yunanistan'la Türkiye arasında, hem savaş arifesi hem de savaş sonrasında büyük sıkıntılar mevcut olmuştur. Nisan 1914'te Korfu adasına gelen Kayser II. Wilhelm ve Beltman Golveg'le Yunan Başbakanı arasındaki konuşma, hem Yunanistan'ın hem de Türkiye'nin tarafını belli etmede çok önemli olmuştur. Haziran 1914'te gerçekleşen konuşmalar esnasında ise Türkiye hükümeti temsilcileri Ege sahilleri özellikle Temedos adasıyla birlikte Chios ve Lesbos adalarının geri verilmesini talep etmişlerdir. Lakin bu istek Fransızlarca geri cevrimmiştir. Rus tehlikesi ve Yunanların Sırp'lara yardım etme ihtimali, Almanları Osmanlı ile aynı safta olmaya itmiştir. İtilaf Devletleri'nden destek alamayacağını anlayan Osmanlı temsilcileri, 2 Ağustos'ta Almanya ile gizli anlaşmayla, Balkanları, Bulgaristan'ı, Ege sahillerini ve eğer Yunanistan İtilaf devletleri tarafında savaşırsa Yunanistan'ı bile geri almayı planlamışlardır.

* Bakü Devlet Üniversitesi, Tarih Bölümü, Dünya Tarihi, e-mail: nezirli.zerife@gmail.com

Literatür tarama metoduyla yazılan bildiri genellikle, Rusça yazılan kaynaklar çoğunluk teşkil etmek suretiyle farklı bakış açılarından konuya yaklaşmayı hedeflemiştir. Rusya arşiv belgeleri bazında hazırlanan bildiride, askeri gizli belgeler incelenmeye tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı, Balkan Devletleri, Cihan Harbi, Yunanistan*

2. Oturum

**Dış Politika ve Balkanlar
Foreign Policy and the Balkans**

11.30 – 13.15

Balkan Union: An Idea and A Proposal

Assoc. Prof. Dr. Ali Çaksu*

Abstract

The Balkans has been suffering from serious problems such as poverty, unemployment, emigration, demographic decline, corruption, spending on armament and foreign domination and it seems that all these will continue to dominate the region, unless a drastic change will be made. To address this situation, I propose the establishment of a Balkan Union. This union should not be modeled after the European Union which tries to apply strict standards in the member countries and control over them, but should be a loose union of countries who will enjoy primarily economic and trade cooperation. The union might have a governing board that will work like an advisory council that can be formed by one member from each country. Besides, various committees can work on issues on economy, finance, investments, infrastructure, security issues (like terrorism, immigration, food security and water security), corruption, culture and tourism.

Why is there a need for such a union? First of all, some European countries are disappointed with EU or could not find there what they expected. It is predicted that, after Brexit, some other countries like Greece, Poland or Hungary might quit the union, which is dominated by Germany and France. Secondly, several countries in the Balkans are not members of the EU and perhaps will never become members. Thirdly, in a globalizing world where global companies dominate almost all the sectors including trade, business and media, regional

* Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, e-mail: alicaksu@yahoo.com

cooperation is more important than it was before. Finally, I believe that in spite of all historic animosities and rivalries among the countries in the Balkans, the peoples of the region share some positive core values and can cooperate together for a better future for all.

As for the benefits of a Balkan Union, for instance, the atmosphere of mutual trust and peace will reduce spending for armament and huge amount of money will be spent for people. Further, political stability will bring to the region investments by foreigners and Balkan people living abroad. Moreover, economic stability and increasing prosperity will create employment opportunities in the region and encourage return of the emigrated Balkan people to the region.

Of course, there are challenges for the establishment of a Balkan Union. For example, the possibility of demographic or economic domination by countries with higher populations like Turkey, Romania or Serbia might frighten other countries. Again, religious or ethnic groupings like Orthodox Christian, Muslim or Slavic might prevent the formation of a union. However, I feel that the harshest negative reactions to the project might come from politicians and circles that live on current corrupt practices, including money laundering. They will probably point out loudly so-called risks against their national and regional cultures as well as foreign domination in order to sabotage the establishment of a union and ensure the continuation of the current situation, although it is undermining the countries of the region. Nevertheless, I believe that all these challenges might be overcome and the Balkans might become an example of regional cooperation among diverse cultures.

Keywords: *Balkans, Balkan Union, stability, economic cooperation, demographic collapse.*

Nüfuz Alanı Bağlamında Türkiye-Kuzey Makedonya İlişkileri (2010-2020)

Arş. Gör. Dr. Murat Yiğit*

Öz

Osmanlı İmparatorluğu'nun başından beri yoğunlaştığı ve kökleştiği Balkanlar'da ardılı Türkiye Cumhuriyeti'ne miras bıraktığı tarihsel ve kültürel bağların, günümüzde siyasi, diplomatik ve ekonomik olarak ne ifade ettiği, neye karşılık geldiği önemli bir tartışma konusudur. Türkiye'nin son dönemde Balkanlar'a yönelik ilgi ve iş birliğini artırmaya başlaması, genelde geçmiş bilinciyle irtibatlandırılmış ve kimi zaman da arkasında emperyal hedefler aranmıştır. Türkiye'nin bölgeye yönelik gerçekleşen yüksek miktardaki dış yardım faaliyetleri, Türkiye'nin Balkanlar'da yeniden nüfuz alanı kurma girişimi olarak da gösterilmiştir. Oysa askeri, siyasi, ekonomik ve kültürel parametrelerle yaklaşıldığında Türkiye'nin böyle bir nüfuz alanı edinmekten çok uzak olduğu, Balkanlar ile çok boyutlu ilişkilerini halen kısıtlı bir düzeyde yürüttüğü anlaşılmaktadır. Bölgede Türkiye için önemli bir ortak olan, beş asırdan fazla Osmanlı hâkimiyetinde kalmış ve resmi dilleri arasında Türkçe'nin de bulunduğu Kuzey Makedonya bu bağlamda incelenmeye değer bir örnek teşkil eder. Siyasi temsil ve ittifak durumu, ekonomik ilişkiler ve işbirliği, askeri materyal ve sosyalizasyon gibi parametreler üzerinden Türkiye-Kuzey Makedonya ilişkilerinin ele alınması, bölgenin tamamı ile kurulan bağın düzeyi açısından bir gösterge teşkil edecektir. Tarihsel ve kültürel olarak yakın olmanın, siyasi ve ekonomik açıdan yakınlığı zorunlu bir netice olarak doğurmadığı, nüfuz alanı meydana getirmenin ise çok boyutlu, istikrarlı ve yoğun bir yaklaşıma bağlı olduğu bu örnek vesilesiyle görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Kuzey Makedonya, ikili ilişkiler, dış nüfuz alanı, ekonomik ve askeri işbirliği, kültürel etkiler.*

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: fatih_murat@hotmail.com

Bosna-Hersek'in Doğal Sınırlarının Oluşturulması İçin Verilen Mücadele

Doç. Dr. Cemile Tekin*

Öz

Roma hâkimiyeti döneminde Panonia eyaletinin İlyricum bölümüne bağlanan Bosna, Roma İmparatorluğu ikiye ayrıldıktan sonra Bizans'a bağlandı. Bosna Krallığı olarak idare edildi. 1392'de Üsküp'ün fethinden sonra Osmanlı nüfuzuna girdi. Kral II. Tvrtko (1420-1443) tahta çıktıktan kısa bir süre sonra haraca bağlandı. XV. yüzyılın ikinci yarısında, Saraybosna ve çevresini ele geçiren Üsküp Beyi İsa Bey burada Osmanlı iradesini kurdu. Bu sıralarda Bosna krallık tahtı Stjepan Tomaş'ın (1443-1461) eline geçti. Yeni kralın oğlu Sırp prensesi ile evlenince başkent Semendire'yi Osmanlılar fethetti. Son Bosna kralı Tomašević (1461-1463) Batılı devletlerden yardım isteyince Fatih, Bosna'nın tamamını fethetti. Burayı sancak hâline getirdi. 1878'de Avusturya-Macaristan İmparatorluğu tarafından işgal edilince, Osmanlılarla kaynaşan Müslümanlar, bu yeni sınır değişikliğinden rahatsız oldular. Bosna-Hersek, 1918'de Yugoslavya Krallığı'na bağlandı. 1946'te sosyalist Yugoslavya kurulunca Bosna-Hersek Sosyalist Cumhuriyeti adıyla buraya bağlandı. 1991'de Yugoslavya birliği yıkılınca Sırp Cumhuriyeti Bosna-Hersek'ten bazı Müslüman topraklarını talep etti. 1992'de başlayan savaştan sonra yapılan Dayton Antlaşması (1995) ile Bosna-Hersek sınırları yeniden belirlendi. Bosna-Hersek Cumhuriyeti, Dayton'da belirlenen sınırlara göre yapılandı. Bu tebliğde Ortaçağ'dan itibaren Bosna'nın sınır

* Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, e-mail: dzamilahalilovic@gmail.com

değişiklikleri dönem dönem verilecek, Dayton Antlaşması'nın kabul ettiği sınırların ne kadar gerçekçi olduğu tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: *Bosna-Hersek, Müslüman Bosnalılar, Bosna-Hersek Cumhuriyeti Sınırları.*

Abstract

Bosnia, connecting to the Illyricum part of the Panonia province during the Roman rule was connected to Byzantium after the Roman Empire divided into two. It was administered as the Kingdom of Bosnia. After the conquest of Skopje in 1392, it came under Ottoman influence. Shortly after King Tvrtko II (1420-1443) ascended the throne, the country was tied tributing. In the second half of the XV century lord of Skopje Isa Bey, who captured Sarajevo and its surroundings, established the Ottoman authority here. Around this time, the Bosnian royal throne passed into the hands of Stjepan Tomas (1443-1461). When the son of the new king married the Serbian princess, the Ottomans conquered the capital city of Smederevo. When the last Bosnian king Tomašević (1461-1463) asked for help from the Western states, Fatih conquered all of Bosnia. He made this place province. When Bosnia was occupied by Austria-Hungary Empire in 1878, the Muslims who had merged with the Ottomans were disturbed by this new border change. Bosnia and Herzegovina was attached to the Kingdom of Yugoslavia in 1918. When Socialist Yugoslavia was founded in 1946, it was attached here as the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina. After the collapse of the Yugoslav union in 1991, Serb Republic demanded some Muslim's lands from Bosnia and Herzegovina. With the Dayton Agreement (1995) made after the war that started in 1992, the borders of Bosnia and Herzegovina were redefined. The Republic of Bosnia and Herzegovina was structured according to the

borders set in Dayton. In this paper, the border changes of Bosnia from the Middle Ages to the present will be mentioned from period to period, and it will be discussed how realistic the borders accepted by the Dayton Agreement are.

Keywords: *Bosnia and Herzegovina, Muslim Bosnians, Borders of the Republic of Bosnia and Herzegovina.*

Turkish Soft Power Policy Towards the Western Balkans: Challenges and Opportunities

Assoc. Prof. Dr Muhamed Ali*

Abstract

In the new conjuncture created as the result of the end of the Cold War, Turkey began to put great efforts in the road of development of its relations with the Western Balkan countries. However, these relations during the 1990's faced series of challenges, some of them were the conflicts on the territory of former Yugoslavia, which had very important implications on the relations between Turkey and above-mentioned countries.

After the AKP came to power in Turkey, a new era of relations between the Turkish state and the Western Balkans region began, which was characterized with deepening of mutual political and economic relations, as well as the increase of the impact of the Turkish soft power in this region.

Through this article, we will try to analyze the Turkish soft power policy towards the Western Balkans between theory and practice, by highlighting the main challenges and opportunities of the mentioned policy.

Keywords: *Turkey, Western Balkans, soft Power, challenges.*

* University of Sharjah, International Relations, e-mail: mali2@sharjah.ac.ae

Understanding Turkey's Geopolitical Orientation towards Balkans – Identity Consolidation or Security Seeking

Öğr. Gör. Okan Gülbak*

Abstract

Structurally located within the same geographic region, Turkey has been inevitably under direct or indirect influence of changing conjunctures in the Balkans. The Balkans is in the Turkish political actors' political agendas for various reasons, but the identity- and security-related ones appear on the top of the list. In this regard, the identity-security nexus has not only embodied Turkey's traditional foreign policy's identity consolidation by westernism, but also affected Turkey's geopolitical orientation towards the Balkans during the AK Party period, so called neo-ottomanism. Additionally, security seeking requirements such as territorial threats during the world wars, the disintegration of Yugoslavia and Srebrenica massacre, made the nexus prominent. Drawing on this perspective, the present study aims to understand main dynamics Turkey's geopolitical orientation towards the Balkans with a special focus on the geostrategic importance attached to the Balkans in the period between the establishment of the republic and the AK Party period. In line with this aim, the study provides an overview of above-mentioned critical conjunctures and their reflections on Turkish politics.

Keywords: *Geopolitics, security, identity, Turkish Foreign Policy, Balkans*

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: ogulbak@gmail.com

3. Oturum

**Balkanlar'da Barış ve
Güvenlik Arayışları**

**The Search for Peace and
Security in the Balkans**

13.30 – 15.15

AB ve Batı Balkanlarda Güvenlik: Bosna-Hersek ve Makedonya'daki Askeri ve Sivil Kriz Yönetimi Mekanizmaları

Dr. Öğr. Üyesi Ayfer Genç Yılmaz*

Öz

6 Şubat 2018 tarihinde AB, Batı Balkanlar Stratejisini açıkladı ve bölge ülkelerini (Arnavutluk, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Makedonya ve Bosna-Hersek) Birlik sınırları içerisinde dahil etmeye yönelik öncelikli hedefini ilan etti. Aslında, Batı Balkanların entegrasyon süreci yeni değil; henüz 2003 yılındaki Selanik Konferansı'nda AB, bu ülkeleri Birliğe üye yapma isteğini açıklamış olsa da, bölgenin çatışma sonrası dönemde halen istikrarsız olması ve bölgenin güvenliğinin sağlanamamış olması söz konusu sürecin kısa sürede başarıya ulaşmasını engellemiştir.

Soğuk Savaş ertesini dönemde ve iki kutuplu uluslararası düzenin sona ermesinden sonra, AB küresel bir güvenlik aktörü olabilmek adına birçok girişimde bulunmuş ve uluslararası güvenlik ortamındaki gelişmelerle uyum içinde kriz yönetimi mekanizmalarının geliştirilmesine odaklanmıştır. O günden sonra, AB tarafından Avrupa Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP) kapsamında sivil ve askeri boyutu olan birçok operasyon yürütülmüştür.

Bu doğrultuda, AB küresel güvenlik aktörü olma yolunda öncelikle bölgesel güvenliği sağlamak hedefiyle yüzünü yakın çevresine ve Balkanlara yöneltmiştir. Batı Balkanları istikrarlı bir bölge ve bölge ülkelerini AB üyesi ülkeler haline getirmek amacıyla AB, kriz yönetim mekanizmalarını devreye sokmuş ve

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: ayfergenc@gmail.com

Çatışma sonrası bölgenin yeniden inşa sürecine odaklanmıştır. Çatışma sonrası bölgede güvenlik ve istikrarın yeniden inşası için sivil ve askeri mekanizmalar yaratılmıştır. Bu bağlamda, AB, Makedonya'da askeri bir operasyon (FYROM/CONCORDIA, 2003) Bosna-Hersek'te ise sivil bir misyon (EUPM/BiH, 2003-2012) gerçekleştirmiştir.

AB'nin askeri ve sivil içerikli kriz yönetimi mekanizmalarının bir değerlendirmesini yapmak üzere, çalışma, ilk olarak AB'nin kriz yönetimi mimarisinin tarihsel açıdan nasıl geliştiğinden bahsedecektir. İkinci aşamada, Batı Balkanların güvenliği ve istikrarının AB açısından önemi açığa çıkarılacaktır. Son olarak, ODGP kapsamındaki asker ve polis (sivil) misyonlarının başarı ve yetersizlikleri karşılaştırmalı bir perspektiften değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *AB, kriz yönetimi, Makedonya, Bosna-Hersek, polis, asker*

Peace-Building in Bosnia And Herzegovina - The Initial Success That Has Been Reversed

Dr. Emir Hadzikadunic*

Abstract

The peace-building process in Bosnia and Herzegovina (B&H) has been more successful in the initial post-Dayton phase from 1996/97 to 2005/06/07. Throughout that period, peace in B&H did not mean a mere absence of war; it also reflected various efforts in support of legal, political, and institutional transformation necessary for the state's postwar recovery. However, peace-building in B&H was less successful at later stages, especially after 2008. Since that year, many have lamented that the country was failing, or is at serious risk of failing. The question is: why two phases produced different outcomes in B&H and why each phase lasted for so long? This article looks at external realities to answer these questions. It observes the role played by NATO/EU, representing American-led liberal, institutional and rules-based order in Europe with direct influence on policies and reforms in B&H from one side, and the role of Russia, representing a rival geopolitical pole with opposing stimulus. It is significant to evaluate how these systems-level factors and determinants outline key pressures on B&H, as well as predict the likely course of B&H in the future.

Keywords: *Bosnia and Herzegovina, peace-building, postwar recovery, Euro-Atlantic pillars, Russia*

* Sarajevo School of Science and Technology, Political Science and International Relations, e-mail: emir.hadzikadunic@ssst.edu.ba

Türkiye ve Balkanların Avrupa Birliği ile İlişkileri Üzerinden Karşılaştırmalı Analiz

Öğr. Gör. Dr. Fuat Bozyel*

Öğr. Gör. Dr. Nergiz Başeğmez Bolaman**

Öz

Avrupa Birliği (AB), günümüzde 27 Avrupa ülkesinin ekonomik ve siyasi bütünleşmesini göz önüne seren dünyanın en etkili uluslararası örgütlerinden bir tanesidir. Avrupa coğrafyası üzerinde demokrasi, istikrar, ekonomik refah ve barış gibi başlıca değerlerin inşa edilmesi için Birliğin varlığını sürdürmesi önem arz etmektedir. Üye ülkeler dışında aday ve potansiyel aday ülkelerle olan ilişkiler de ulusların barış içinde birlikte yaşayabilmesi üzerinden değerlendirilmelidir. Bu çalışmada, Birlik ile köklü ilişkilere ev sahipliği yapan Türkiye'nin ve Balkanların AB ile siyasi, ekonomik ve tarihsel ilişkileri karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır.

Türkiye ve AB arasındaki ilişkiler, Türkiye'nin 1959 yılında ortak üyeliğe başvurmasıyla başlamış, 1964'te de Ortaklık Anlaşması yürürlüğe girmiştir. İlişkiler, 1987'ye kadar geçen süreçte Kıbrıs Barış Harekatı'nın ve askeri darbenin etkisiyle donma noktasına gelmiştir. Türkiye'de, AB içinde ve bazen de küresel ölçekte yaşanan gelişmeler, karşılıklı ilişkilerin tarih boyunca hep inişli çıkışlı olmasına zemin hazırlamıştır. AB, 1990'lu yılların başında Türkiye ile arasında olan siyasi, sosyal ve ekonomik farklılara dikkat çekerek Türkiye'yi aday ülke olarak kabul etmediğini, fakat değerlendirme sürecinde gördüğünü ifade etmiştir. Türkiye'nin adaylığına yönelik rahatsızlıkların temelinde, Kopenhag Kriterleri'ne uyum sağlayamayacağı varsayı-

* Bitlis Eren Üniversitesi, Hukuk Büro Yönetimi ve Sekreterliği, e-mail: fuat.bozyel@gmail.com

** Arel Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: nergisbaseğmez@hotmail.com

mı hakimdir. AB ve Türkiye arasındaki ilişkiler, 2005'te katılım müzakerelerinin resmen başlamasıyla daha farklı bir sürece evrilmiştir.

AB için, bir diğer önemli bölge Balkanlardır. Soğuk Savaş sonrası Yugoslavya'dan ayrılarak bağımsızlıklarını elde etmek isteyen Balkan devletlerinin mücadeleleri ve etnik krizler coğrafyayı derinden etkilemiştir. Avrupa kurumları sıcak çatışmaları tek başına durduramasa da, savaş sonrasında istikrarın ve barışın sağlanması ve adalet sisteminin oluşturulması gibi konularda AB'nin sorumluluğunun arttığı hissedilmiştir. 1999 yılında kabul edilen Güneydoğu Avrupa İstikrar Paketi, AB'nin genişleme takviminde Balkanlara öncelik verildiğini ortaya koymaktadır. Üye ülkelerin arasındaki fikir uyuşmazlıklarına rağmen, bölgede genişlemeyi destekleyen reformlar düzenlenmektedir. Birliğin Balkanlara genişleme süreci, AB'nin kendi iç sorunları ve bölgedeki Sırbistan, Kuzey Makedonya, Kosova, Bosna Hersek, Arnavutluk gibi kimi ülkelerin Hırvatistan, Slovenya gibi diğerlerine göre Avrupa ile entegrasyonda ve AB müktesebatına uyumda daha az uyumlu görülmesinin de etkisiyle daha geniş bir zamana yayılmıştır. Bu yüzden Balkan coğrafyasındaki her ülkenin AB ile ilişkisi birbirleri arasında farklılık göstermektedir. AB'nin Türkiye ve Balkanlar ile olan ilişkileri tarihsel, siyasi, kültürel, ekonomik, stratejik ve birçok açıdan kendi içinde hem olumlu hem de olumsuz özellikler barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Balkanlar, Avrupa Birliği, Genişleme Politikası*

4. Oturum

**Balkanlarda Ekonomi ve
Ticari Diplomasi
Economics and
Commercial Diplomacy in the Balkans
15.30-17.15**

Balkan Ülkeleri ile Akdedilen Serbest Ticaret Anlaşmalarının Dış Ticarete Etkisi

Dr. Öğr. Gör. Selahattin Armağan Vurdu*

Öz

Ticaret ve refahın artması amacıyla imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA), Dünya Ticaret Örgütü çerçevesinde çok taraflı ticaret kurallarının oluşturulamaması neticesinde ülkelerin bölgesel ve ikili ticaret anlaşmalarına yönelmeleri sebebiyle ön plana çıkmıştır. Bu konjunktürde Türkiye için politik, ekonomik ve coğrafi açının yanı sıra tarihsel, kültürel ve insani bağlar yönlerinden de öncelik taşıyan Balkanlarda bulunan ülkeler ile dış ticareti geliştirmek amacıyla STA'lar imzalamıştır. Bu süreçte Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) ile Gümrük Birliği'ne girişin de etkili olduğu söylenebilir. Türkiye'nin günümüze kadar imzaladığı toplam 38 STA'nın 10'u Balkan ülkeleriyle imzalanmış olup söz konusu ülkelerden AB'ye girme sebebiyle feshedilen STA'lar çıkarıldığı takdirde yürürlükte bulunan 22 STA'dan 6'sı Balkan ülkeleriyle akdedilmiştir. Çalışma kapsamında Balkan ülkeleriyle akdedilen STA'lardan yürürlükte bulunanlardan Makedonya, Bosna Hersek, Arnavutluk, Karadağ, Sırbistan ve AB'ye girişleri sebebiyle STA'ları feshedilen Bulgaristan, Hırvatistan, Slovenya ve Romanya ile anlaşmaların yürürlükte bulunduğu tarihler baz alınarak ikili ticaret akışları incelenmiş olup STA etkilerinin heterojen olduğu sonucuna erişilmiştir. Yıllara göre dalgalanma olsa da 2020 yılı rakamları baz alındığı takdirde STA imzalanan ülkeler arasında Türkiye'nin en fazla dış ticaret fazlası verdiği ülke Sırbistan olmuştur. Onu Arnavutluk, Makedonya ve Bosna-Hersek takip etmektedir. Karadağ ile akdedilen STA Türkiye'nin dış ticare-

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, e-mail: armagan.vurdu@immib.org.tr

tine olumlu yansımış olup ticaret dengesinde oluşan fazlalık, dalgalanmalara rağmen yükselen bir trend göstermiştir. 1998-2006 yılları arasında yürürlükte kalan Romanya ile akdedilen STA'nın ikili dış ticaret hacmini artırdığı ancak söz konusu dönemde Türkiye'nin Romanya'ya ihracatının ithalatı karşılayamadığı gözlemlenmiştir. STA'nın sadece 4 yıl yürürlükte kaldığı Slovenya ile ticaret dengesi incelendiğinde Türkiye'nin ithalatının ihracatı aştığı gözlemlenmektedir. Bulgaristan ile akdedilen STA'nın ise feshedilene kadar Türkiye'nin ithalat fazlasını azaltmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balkanlar, Serbest Ticaret Anlaşması, ihracat, ithalat*

Kuşak Yol İnisiyatifi ve Balkanların Uluslararası Ticaretine Etkisi

Prof. Dr. İsmet Kahraman Arslan*

Dr. Öğr. Üyesi Tuğçenur Ekinci Furtana**

Öz

Kuşak Yol İnisiyatifi, bu zamana denk oluşturulan en kapsamlı ve büyük uluslararası ticaret projesidir. Günümüzde dünyayı ticaret yollarına hâkim olan güçler yönetmektedir. Çin de kalkınmasının ardındaki sır olan uluslararası ticaretini korumak ve hedef pazarlarını garanti altına almak üzere geliştirdiği bu proje ile önümüzdeki yüzyılı şekillendirme niyetindedir. Bu doğrultuda karayollarına, köprülere, demiryollarına yatırım yaparak lojistik mesafeleri kısaltmakta, limanları kiralarak depolama ve mal bekletme alanlarını genişletmekte ve ticaret vasıtasıyla her geçen gün diğer ülkelerin Çin'e olan bağımlılığını artırmaktadır. Türkiye, Çin'in geliştirdiği bu çok kapsamlı projenin coğrafi olarak tam merkezinde yer almakta, kara yolu ve orta kuşak demiryolu hattının ise ana gövdesini oluşturmakta, ana hedef pazar Avrupa'ya mal taşınmasında deniz yoluna en büyük alternatifi oluşturmaktadır. Türkiye'den Avrupa'ya açılan kapı ise Balkanlar ile başlamaktadır. Büyük güçlerin rekabet alanı olan Balkanlarla ilişkilerini geliştiren Çin, stratejisini politik üstünlük yerine ekonomik iş birliği örgütleri çerçevesine oturarak kendini güvenceye alma çabasıındadır. Bunun bir örneği de 16+1 oluşumdur. Araştırmada AB üyesi olan ve olmayan Balkan ülkeleri ayrı ayrı ele alınacak ve bu ülkeler üzerinde Çin'in geliştirdiği uluslararası ticaret stratejisi incelenecektir. Bu ça-

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, e-mail: karslan@ticaret.edu.tr

** İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, e-mail: tugcenur.furtana@izu.edu.tr

lişmada Çin'in Kuşak Yol İnisiyatifi'nin Balkanların uluslararası ticaretine etkisi SWOT analizi yapılarak analiz edilecektir. İlaveten Balkanlar ve Türkiye'nin karşılıklı ticaretine katkısı da incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Kuşak Yol İnisiyatifi, Uluslararası Ticaret, Balkanlar, Ticaret Stratejileri*

İstanbul'da Faaliyet Gösterten Balkan Kökenli Şirketlerin Analizi

Öğr. Gör. Dr. Tezer Palacıoğlu*

Prof. Dr. İ. Kahraman Arslan**

Öz

Tarih boyunca ticaret, pazarın olduğu yerlerde gelişmiştir. Pazarı belirleyen ana kriterler ise başta demografik yapı yanında, nüfusun harcama gücü ve isteği, nüfusun yerleştiği coğrafyanın geçmişte tarım, balıkçılık ve hayvancılık gibi insan yaşamı için elzem, günümüzde ise katma değeri yüksek üretim için elverişli toprak, iklim ve beşeri yapısı, pazara ulaşımın coğrafi açıdan kolaylığı, lojistik imkânların varlığı, haberleşme ve finans altyapısının güçlü oluşu ve hepsinden önemlisi güvenlik, hukuk düzeni ve demokratik hakların korunma altına alınmış olmasıdır. İstanbul, tarihi boyunca Roma, Bizans ve Osmanlı gibi cihan imparatorluklarına başkentlik yapmış kadim bir şehirdir. Kıtaların, denizlerin, kültürlerin, dinlerin bulunduğu 50'nin üzerinde ülkeye 3-4 saatlik uçuş mesafesindeki eşsiz konumu ile bölgesel bir merkez olmanın da ötesinde, küresel merkez olma potansiyeline sahiptir. Çok sayıdaki çevre ülkeleri için bir "terminal" olma özelliği, yerli ve yabancı yatırımcılar açısından cazibesini artırmaktadır. Bu durum Balkan ülkeleri kaynaklı girişimciler için de geçerlidir. Özellikle Doğu Bloğunun yıkıldığı 1990 sonrasında başlayarak, Balkan kökenli girişimciler için her geçen gün daha fazla yatırım yapılan bir şehir olmuştur. Bu çalışmada, halen İstanbul Ticaret Odasına kayıtlı olarak faaliyet gösteren şirket kayıtlarından hareketle,

* İstanbul Ticaret Odası, e-mail: tezer.palacioglu@ito.org.tr

** İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, e-mail: karslan@ticaret.edu.tr

İstanbul'daki Balkan sermayeli girişimlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda İstanbul'da yabancı sermayeli kuruluşların gelişimi ele alınmış, daha sonra Balkan kökenli kuruluşlar incelenmiştir. Bu bağlamda Balkan sermayeli şirketlerin tarihsel gelişimi, sektörel dağılımları ve ilçeler itibariyle dağılımları ele alınmıştır. Sonuçta Balkan ülkelerinin İstanbul girişimlerini etkileyen unsurların başında, ülkelerin nüfus ve ekonomik boyutları ile serbest ticaret düzenine geçiş tarihleri ve entegrasyon düzeyleri olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Balkan Ülkeleri, Ticaret, Yatırım.

5. Oturum

Balkanların Kültürel Boyutu
The Cultural Dimension of Balkans
17.30 – 19.15

Türkiye'nin Spor Diplomasisi ve Balkan Oyunları

Dr. Öğr. Üyesi Fehim Kuruloğlu*

Öz

İlki 1929 yılında Yunanistan'da düzenlenen Balkan Oyunları bölgesel bir spor organizasyonu olmasının yanı sıra bölgenin barış ve güvenliğinin sağlanmasında araç olarak kullanılmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrası imzalanan barış anlaşmalarına karşı gitgide artan revizyonist söylemlerin tehdit alanı içinde kalan Balkan ülkeleri dışarıdan gelebilecek saldırılara karşı güvenliklerini sağlamak amacıyla çeşitli ittifaklar kurdular. Kurulan bu ittifak ağlarını kuvvetlendirmenin ve toplumlari birbirine yaklaştırmının en uygun yolu kitleleri peşinden sürükleyen sporun araç olarak kullanılması oldu. 1929 ekonomik buhranının olumsuz etkilerinin derinden hissedildiği bölgede ekonomik sorunlara ek olarak Almanya ve İtalya'nın söylem ve eylemleri Balkan ülkelerini bir araya gelmeye zorlayan faktörlerdendi.

Spor diplomasisi devletlerarası ilişkilerin barışçıl yollardan sürdürülmesi için kullanılan yöntemlerden biridir. Uluslararası spor organizasyonları kültürel diplomasinin bir alt dalı olan spor diplomasisinin yürütülmesindeki en temel zemindir. Balkan devletlerinin 1930'lu yıllardaki ikili ilişkileri ve ittifakları üzerine birçok araştırma olmasına rağmen bu ilişkiler spor diplomasisi açısından pek az incelemeye konu oldu. Kissoudi'nin bölgedeki uluslararası ilişkileri spor-siyaset ilişkisi bağlamında değerlendirdiği "Sport, Politics and International Relations in the Balkans: The Balkan Games 1933 to 1935" başlıklı çalışma-

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, e-mail: fehim.kuruloğlu@gop.edu.tr

sı konuya ilişkin genel bir çerçevenin çizildiği tek araştırmadır. Bu alışmada Balkan Oyunlarına Türkiye'nin spor diplomasisi perspektifinden yaklaşımı Türk arşiv belgeleri, süreli yayınlar ve resmi yayınlar üzerinden ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Spor diplomasisi, Balkan oyunları, Türkiye, iki savaş arası dönem*

Turkey's Sports Diplomacy and Balkan Games

Dr. ğr. yesi Fehim Kuruloğlu

Abstract

The Balkan Games, organized in Greece in 1929 for the first time, was a regional sports organization besides being a tool for peace settlement and security in the peninsula. Balkan countries aligned with each other against threats coming from revisionist countries which were not satisfied with the peace agreements signed after the WWI. Sports were the best way to have strong relations and close ties between Balkan countries. The great depression, activities and expressions of Italy and Germany forced Balkan countries to work together.

Sports diplomacy is one the methods used to maintain international relations in a peaceful way. Sport diplomacy which are a sub-branch of cultural diplomacy are the main basis to conduct international sports organizations. Although

there is plenty research about international relations and alliances of the Balkan states in the 1930s, these relations have been the subject of very little research in terms of sports diplomacy. Kissoudi's work, titled "Sport, Politics and International Relations in the Balkans: The Balkan Games 1933 to 1935", which evaluates the international relations in the region in the context of sports-politics, is the only research on the subject. This paper aims to explain Turkey's approach to the Balkan Games from the perspective of sports diplomacy through Turkish archival documents, periodicals, and official publications.

Keyword: *Sports diplomacy, Balkan games, Turkey, interwar period.*

Türkiye’de Rum Azınlık Cemaatinin Siyasi Temsili Bağlamında Topluluğun Talep Repertuarının Kaludi Laskari Portresi Üzerinden Kültürel Analizi (1946-1950)

Dr. Yusuf Gocuk*

Öz

Bu çalışma Kaludi Laskari’nin Cumhuriyet Halk Partisi’ndeki politik rolü bağlamında taşıyıcısı olduğu cemaat talep repertuarının kültürel analizi üzerinedir. 1894 doğumlu ve Çanakkale malulü Laskari 1926 yılında Cumhuriyet Halk Partisi’ne katılmıştır. 1946 yılı Milletvekili Genel Seçimlerinde İstanbul’dan milletvekili aday olmuş, ancak seçilememiştir. Rum azınlık cemaati temsilciliği, Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi Hukuk Müşavirliği ve 1961 Kuru-cu Meclis üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Lozan Antlaşması’nda hükme bağlanan azınlık haklarının sahada uygulanmasına ilişkin yaşanan anlaşmazlıklar, İkinci Dünya Savaşı sonrasında demokrasiye geçişi deneyimleyen Türkiye’nin siyasal iktidarı tarafından da ele alınan sorunlardır. Laskari, kendi cemaatinin talep repertuarını ilk elden siyasal iktidar sahibi CHP’ye raporlar aracılığıyla iletme gücüne sahip olmuştur. Takdimi yapılan talep repertuarını havi raporlar, CHP İstanbul Bölge Müfettişi Sadi Irmak tarafından tahkim edilerek CHP Genel Sekreterliğine, oradan yürütmenin başına ve ilgisine göre Adalet, Maliye ve Millî Eğitim Bakanlıklarına gerekli değerlendirmeler için yönlendirilmiştir. Irmak, İstanbul’daki Rum vatandaşların 1948 yılı ara seçimlerinde CHP’ye karşı dikkate şayan ilgi ve sempati gösterdiklerini ileri sürmüştür. Bu “zevatın” partiye daha da ısındırılmaları için ele alınmasını zorunlu gördüğü cemaat talep repertuarından mümkün olan hususların süratle yerine getirilmesinin partiye göz ardı edilmeyecek derecede güç katacağını ifade etmiştir. Konunun siyasal iktidar tarafından örgütsel rasyonel

* Galatasaray Üniversitesi, Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, e-mail: ygocuk@gsu.edu.tr

çıkmasını çoğaltmak üzere ele alındığını, Rum azınlığa ait kimi meselelerdeki sınırlı çaba ve çözümlerden anlamak mümkün olmuştur. Daha somut ifadesi ile cemaatin seçmen potansiyeline talip olarak oy devşirme arayışına gidilmiştir. Tek Parti döneminde yaşanan sıkıntıların Rum azınlık cemaatinin hafızasında kodlanması ve dışarıya vurumunun ilk örneği 1930 yılında gerçekleştirilen yerel seçimler olmuştur. Azınlıklar bu seçimde yeni kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkasını desteklemiştir. Tek Parti döneminin ayrımcı azınlık politikası Çok Partili dönemin başında yaşanmamasına rağmen azınlık mensubu vatandaşlar 14 Mayıs 1950 Milletvekili Genel Seçimlerinde yüksek oranda Demokrat Parti için oy kullanmışlardır. Tek Parti döneminde yaşanan sıkıntılar, Rum azınlık cemaatinin toplumsal hafızasında kültürel kodlara dönüşmüştür. Bu kodlar uzun süre azınlık cemaatlerinin CHP'ye karşı tutum ve davranışlarının inşasında şekillendirme görevi görmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Rum Azınlık Cemaati, Siyasi Temsil, Talep Repertuarı, Cumhuriyet Halk Partisi*

Cultural Analysis of the Demand Repertoire of the Community in the Context of the Political Representation of the Greek Minority Community in Turkey through the Portrait of Kaludi Laskari (1946-1950)

Abstract

This study is on the cultural analysis of the community demand repertoire that Kaludi Laskari carries in the context of his

political role in the Republican People's Party. Born in 1894 and disabled in Çanakkale, Laskari joined the Republican People's Party in 1926. He was a deputy candidate from Istanbul in the 1946 Parliamentary General Elections, but was not elected. He served as the representative of the Greek minority community, the Legal Counselor of the Fener Greek Orthodox Patriarchate and the 1961 Constituent Assembly member. Disputes regarding the implementation of minority rights in the field stipulated in the Treaty of Lausanne were also the problems addressed by the political power of Turkey which experienced the transition to democracy after the Second World War. Laskari had the power to convey the demand repertoire of his own community to the political power CHP through reports. The submitted reports containing the repertoire of requests were arbitrated by the CHP Istanbul Regional Inspector Sadi Irmak and forwarded to the CHP General Secretariat, and from there to the Ministry of Justice, Finance and National Education according to the head and interest of the executive. Irmak claimed that the Greek citizens of Istanbul showed remarkable interest and sympathy towards the CHP in the 1948 bye elections. He stated that the swift fulfillment of the possible issues from the community demand repertoire which he deemed necessary to deal with in order to further warm the party to this "religion" will add strength to the party. It has been possible to understand from the limited efforts and solutions on some issues belonging to the Greek minority that the issue was handled by the political power in order to increase its organizational rational interests. In a more concrete expression, the search for votes was sought by appealing to the electoral potential of the community. The first example of coding and outward expression of the troubles experienced during the one party period in the memory of the Greek minority community was the local elections held in 1930. Minorities supported the newly established Free Republican Party in this election.

Despite the fact that the discriminatory minority policy of the one party period was not experienced at the beginning of the multi-party period, citizens belonging to the minority voted for the Democrat Party at a high rate in the General Elections of 14 May 1950. The troubles experienced during the one party period turned into cultural codes in the collective memory of the Greek minority community. These codes have served to shape the attitudes and behaviors of minority communities towards the CHP for a long time.

Keywords: *Greek Minority Community, Political Representation, Demand Repertoire, Republican People's Party*

“Erasmus+” and the Balkan Youth: Increasing Tolerance through Non-Formal Education

Dr. Tsvetelina Tsvetkova*

Abstract

“Erasmus+” programme is one of the most successful programmes for education, training, youth and sport of the European Union, based on the principles of providing equal opportunities for high quality inclusive education and training, based on informal and non-formal methods of learning. Its primary goal is to equip young people with the “qualifications and skills needed for their meaningful participation in democratic society, intercultural understanding and successful transition in the labour market”. At the same time the programme has high contribution in breaking “borders” and “stereotypes” among young people through its opportunities for international mobility projects, which based on non-formal educational methods, manage to unite youth with diverse background for an idea or cause, and increase their tolerance and intercultural understanding. This refers especially to the Balkan youth, which still bears the consequences of the historical processes and their political exploitation. “Erasmus+” programme and its predecessors have given the opportunity to the Balkan youth not only to participate actively and equally in the European processes, related to the efforts for improving young people’s well-being, but to develop a toolkit to get to know each other better, to overcome prejudices and to combat hate speech. This toolkit, based on non-formal methods, allows multiple and flexible approaches to present and educate about every topic in a non-confronting way, thus stimulating

* Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Faculty of History, e-mail: tsvetie_harlin@yahoo.com

mutual understanding and tolerance between young people with diverse background. Several examples and results of researches will be presented in this regard.

Keywords: *Balkans, youth, “Erasmus+”, non-formal education, tolerance*

Ottoman Balkans through the lens of the British Punch Magazine

Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Begüm Yıldızeli*

Abstract

In the British Empire, whose wealth level increased with its expanding borders during the reign of Queen Victoria, the public's interest in science, art and politics increased, and the press revolution created the culture of following the agenda closely in the society. Especially the cartoons of the period displayed the political stance of both the parties and the government regarding foreign policies. Punch, or the London Charivari, which started its publication life in 1841, played an important role in the dissemination of philosophical and scientific studies and established a new balance between humor and intellectuality. The British interest of the Ottomans in the Balkan lands was not limited to the impressions of the travelers, but also had an impact on the decision-making processes of the public opinion on the future of the Christian minorities. For instance, the Crimean War became not only the diplomatic proof of the Anglo-Ottoman alliance, but also the meeting point of the relationship between the press and the public. During the Near East Question (1875-78) and the Ottoman-Russian War (1877-78), there was a significant increase in the number of cartoons in Punch, and Islamophobic and Turkophobic attitudes, which increased with the political rivalry of Gladstone and Disraeli and the rhetoric developed over the human rights of the Balkan societies, became evident. Since the beginning of the Armenian Question in 1878,

* Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: begum.yildizeli@bilecik.edu.tr

Sultan Abdülhamid II was undoubtedly the most important element of this propaganda. Between 1908 and 1914, Punch magazine continued to be a satirical eye of the British during the Balkan Wars, expressing its support for the Balkan states, and as a result, their full independence from Ottoman rule was welcomed.

This study will determine which linguistic and visual metaphors provide motivation for the British public opinion, in addition to the interpretations of the events in the Balkans, through the cartoons published by Punch magazine from the Crimean War to the post-Balkan Wars. Along with this analysis, the changing factors of British policies towards the Ottoman Empire and public perceptions of the Balkan states will be evaluated.

Keywords: *Punch magazine, Ottoman Balkans, British public opinion, Near Eastern Crisis of 1875-78, Balkan Wars*

3.GÜN

19 Aralık 2021, Pazar

1. Oturum

**Geçmişten Günümüze Balkanlar ve Göç
Balkans and Migration: From Past to Today**

09.30 – 11.15

Balkan Savaşlarında Hilal-i Ahmer Cemiyeti ve Propaganda Faaliyetleri

Arş. Gör. Dilara Şensivas*

Öz

Balkan savaşları, Osmanlı devletinin yer aldığı ilk topyekûn savaş olma özelliğine sahiptir. 19. yüzyıldan itibaren savaş, devletin bütün kaynaklarının savaş için organize edildiği, toplumların tüm katmanlarını ilgilendiren, düşmanın koşulsuz teslimiyeti ve tümünden yok edilmesini amaçlayarak cephe ve cephe gerisi ayrımının ortadan kalktığı bir şekilde bürünmüştür. Osmanlı Devleti için Balkan Savaşları, cephe ve cephe gerisi ayrımının ortadan kalktığı, cephe gerisinin savaş için seferber edildiği, düşmanın koşulsuz teslimiyetinin amaçlandığı, toplumun tüm katmanlarını etkileyen bir savaştır. Balkan Savaşlarının her iki tarafı da cephe gerisinin düzenlenmesi yani sivillerin askeri ihtiyacı gidermesi amacıyla seferberlik faaliyetleri yürütmüşlerdir. Cephe gerisinin seferber edilmesinde ve savaşa yönelik halk desteğinin alınmasında propaganda faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Osmanlı Devleti, Balkan Savaşlarında savaş propagandasının önemini fark etmiş, halkın maddi ve manevi desteğinin sağlanması, düşmanın demoralize edilmesi ve ulusal kimliğin inşa edilmesi amacıyla propaganda faaliyetlerine başvurmuşlardır. Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları esnasına sivil halkın mobilize edilerek maddi ve manevi desteklerini sağlamak amacıyla çeşitli kurumlar aracılığıyla propaganda faaliyetlerinde bulunmuştur. Bu kurumlardan biri olan Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti, savaş sırasında sağlık ve iye hizmetlerine destek olup organize ederken, bir yandan da savaş esnasındaki sağlık ve insani yardım faaliyetlerini propa-

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: dsensivas@ticaret.edu.tr

ganda aracı olarak kullanarak cephe gerisinin savaş için şekilendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Hilal-i Ahmer, Propaganda, Balkan Savaşları, Topyekûn Savaş, Seferberlik*

Balkanlarda Göç: İstikrarsızlığın Çizdiği Rota

Emin Emin*

Öz

Yaşadığı yeri terk edip göç etmek zorunda kalmak insanın karşılaşılabileceği en zor durumlardan biridir. Ancak bu zorluğuna rağmen ülkeler arası ekonomik dengesizlikler, siyasi baskılar, çatışmalar ve farklı alanlarda karşılaşılan fırsat eşitsizlikleri gibi unsurlar göç kararının alınmasına sebep olmaktadır.

Balkanlar'daki göç meselesi, son dönemde Suriyeli mültecilerle gündeme gelmiş olsa da aslında Balkan ülkelerinin kendi vatandaşlarının farklı nedenlerle ülkelerini terk edip göç etmesi, bu ülkeler için çok daha önemli bir sorundur. Resmî rakamlara göre bölge ülkelerinden bazılarının mevcut nüfuslarının yarısı yurt dışında yaşamaktadır.

Osmanlı yönetiminin son evrelerinde Balkanlarda yaşanan mezalimler sonucunda Müslüman ahalinin kitlesel bir şekilde anavatan olarak gördükleri Türkiye'ye göç etmelerinin dışında özellikle de II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan istikrarsızlıklar sonucu Batı Balkan ülkeleri olarak bilinen Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Makedonya ve Sırbistan'da da önemli göç hareketleri yaşanmıştır.

Bu çalışmada, bahsi geçen bu ülkelerde meydana gelen göçler, tarihsel perspektiften incelenecektir. Bu bağlamda ülkelerin toplam göçmen sayıları, göç edilen ülkeler, farklı dönemlerdeki göç nedenleri, göçmenlerin karakteristik özellikleri ile göçün ekonomik ve siyasi etkileri analiz edilecektir. Zira araştırmalar bu ülkelerden 7 milyona yakın insanın başka ülkelere göç ettiğini göstermektedir.

* Balkanlar Araştırmacısı, Selçuk Üniversitesi, İktisat Bölümü, e-mail: emin@insamer.com

Göç edenlerle ilgili bu istatistiklerinden daha vahim olansa geride kalanlarla yapılan bazı anket sonuçlarının ortaya çıkardığı tablodur. Bölge ölkelerinde birinde yapılan araştırmaya göre yükseköğretim kurumlarında çalışan araştırmacı/eğitmen/asistanların %69'u daha iyi bir iş bulabildikleri takdirde yurt dışına gö etme kararı alabileceklerini belirtirken, %20'si hâlihazırda yurt dışında iş başvurusu yapmış olduğunu açıklamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balkanlar, Gö, Nüfus*

Migration in the Balkans: The route drawn by instability

Abstract

Being forced to leave the place of residence and migrate is one of the most difficult situations that people can face. However, despite this difficulty, factors such as economic imbalances between countries, political pressures, conflicts, and inequalities of opportunity encountered in different fields cause the decision to migrate.

Although the issue of migration in the Balkans has recently come to the fore with Syrian refugees, the fact that the Balkan countries' own citizens leave their countries for different reasons is a much more important problem for these countries. According to official figures, half of the current population of some of the countries in the region lives abroad.

It is known that as a result of the atrocities experienced in the Balkans in the last stages of the Ottoman rule, the Muslim population migrated to Turkey, which they saw as their homeland. Apart from this, there were also important migration from Albania, Bosnia-Herzegovina, Montenegro, Kosovo, Macedonia and Serbia, which are known as the Western Balkan countries, especially as a result of the instability experienced after the Second World War.

In this study, the migrations that took place in these countries will be examined from a historical perspective. In this context, the total number of immigrants, the countries of immigration, the reasons for immigration in different periods, the characteristics of immigrants and the economic and political effects of immigration will be analyzed. Research shows that close to 7 million people from these countries have migrated to other countries.

What is more serious than these statistics about the immigrants is the table revealed by the results of some surveys made with the those who do not leave their homeland. According to a study conducted in one of the countries in the region, 69% of researchers/professors/assistants working in higher education institutions stated that they would decide to migrate abroad if they could find a better job, while 20% stated that they had already applied for a job abroad.

Keywords: *Balkans, Migration, Population*

Geçmişten Günümüze Balkanlardan Anadolu'ya Yapılan Pomak Göçleri

Arş. Gör. Dilara Avcı*

Öz

Pomaklar Bulgarcanın bir lehçesi ile konuşan bir halktır. Pomakların etnik menşei hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bu farklı görüşler ise hem Balkan devletleri hem de Türkiye tarafından üretilmektedir. Bütün bu geliştirilen farklı düşüncelere rağmen Pomaklar hakkında belgelerden yola çıkarak emin olabileceğimiz durum ise Osmanlı'nın Balkanları fethi sürecinde Pomakların Hristiyanlıktan İslam'a ihtida olmalarıdır. İhtida süreçleri ise temelde 15. yüzyılda başlayıp 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Pomaklar temelde 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra Bulgarlardan gelen baskılar sonucunda Osmanlı'nın Anadolu topraklarına göç etmek zorunda kalmışlardır. İlk göç dalgası 1877-1878 yılları arasında yaşanan Osmanlı-Rus Harbi sonucunda yaşanmıştır. İkinci büyük göç dalgası ise 1911-1912 yılları arasında yaşanan ve Balkanların çehresini tamamen değiştiren Balkan Savaşlarının sonucunda yaşanmıştır. İstanbul, Trakya ve Batı Anadolu'ya Pomak göçleri yaşanmıştır. Bu iki göç dalgasının temel sebeplerinden birisi ise Bulgarların kendi ulus devletlerini kurma zamanında diğer etnik unsurlara karşı geliştirdikleri politikalarla ilgili olmuştur. Diğer önemli bir göç ise yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ne 1923-1933 yılları arasında görülmektedir. Dördüncü dalga 1950'li yıllarda en son dalga ise 1980'li yılların sonunda başlayıp 1990'lı yılların başına damgasını vurmuştur. Bu bildiride yukarıda bahsedilen 5 dalga ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Pomak, Göç, Balkan, Anadolu*

* Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, e-mail: dilara.avci@ahievran.edu.tr

Pomak Migrations from the Balkans to Anatolia from the Past to the Present

Abstract

The Pomak language is a dialect of the Bulgarian language spoken by the Pomaks. There are different opinions about the ethnic origin of the Pomaks. These different opinions are produced by both the Balkan states and Turkey. Despite all these developed different thoughts, based on the documents about the Pomaks, we can be sure that the Pomaks were converted voluntarily from Christianity to Islam during the Ottoman conquest of the Balkans. Conversion process started in 15th century and continued to 18th century. Pomaks were forced to migrate by the Bulgarians to Anatolian lands of the Ottoman Empire since after the second half of the 19th century. First wave of the migration happened after 1877-1878 Russo-Turkish War. The second wave of the migration happened after the Balkan Wars that was happened between 1912-1913. As a result of Balkan Wars, the face of the Balkans had completely changed. Pomaks migrated to İstanbul, Thrace and Western Anatolia. One of the main reasons for these two waves of migration was related to the policies developed by the Bulgarians against other ethnic elements at the time of establishing their own nation-state. The other significant wave of migration happened between 1923 and 1933 to newly established Republic of Turkey. The fourth wave of migration happened in 1950s, thus, the last wave of migration started the years of 1980s continued to beginning of 1990s. The five waves of migration mentioned above will be discussed in this paper.

Keywords: *Pomak, Migration, Balkan, Anatolia*

Hometown Associations or Transnational Migrant Organizations? Balkan and Rumeli Turks' Culture and Solidarity Associations in Turkey

Sinem Arslan*

Öz

Migrant associations have assumed an important role in the identity formation of migrant communities and strong cohesion to create solidarity. Balkan and Rumeli Turks, a demographically powerful migrant community with transnational ties, have been forming a large number and diverse types of migrant associations in Turkey. However, how these associations take on a task about the mobilization of Balkan and Rumeli Turks considering conflicts and politics about their community in home and host countries is not handled deeply in academic literature. Moreover, the emergence of these associations in civil society as an intermediary between migrants and state on the behalf of Balkan and Rumeli Turks' rights advocacy to deal with transnational issues, is still a lacuna in literature. Therefore, this study evaluates the migration history, diversity, political participation, and transformation of organizational behavior of above-mentioned community in Turkey to question how migrant association of Balkan and Rumeli Turks as socio-political actors instrumentalized ensuring political participation of migrants to protect communal identity. The findings are based on ethnographic fieldwork conducted between August 2020 to March 2021 with broad members and president of broad members and

* Boğaziçi Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bölümü Doktora Öğrencisi, e-mail: sinem.arslan9604@gmail.com

president of the confederation, federations, and associations in Istanbul, Bursa, Izmir, Ankara, Eskisehir, Kırklareli. The methodology consists of the anthropological methods of participant observation, semi-structured and open-ended interviews were deployed to twenty-eight participants in face-to-face meetings in the above-mentioned cities of Turkey or video conferences.

Keywords: *transnational migrant organizations, associations, political mobilization of Balkan and Rumeli Turks, collective identity, diaspora politics*

Kosovalı Arnavutların “Büyük Arnavut” Düşüncesi ve Tarihsel Kökleri

Hilal Aydın*

Öz

Balkan ulusları 19. yüzyıldan itibaren Milliyetçilik düşüncesiyle Osmanlı Devleti'ne karşı bağımsızlık mücadelesi içine girdiler. Bağımsız bir ulus-devlet kurma fikrinin arkasında eski şanlı günlere dönme arzusu yatıyordu. Yunanlılar için “Megali idea”, Sırpalar için “Naçartaniye”, Bulgarlar için “Büyük Bulgar Krallığı” düşü milliyetçi düşüncenin tarihsel dayanağını oluşturuyordu. Arnavut milliyetçiliği Balkan milliyetçiliği içinde farklı incelenmesi gereken bir konudur. Daha laik bir çerçevede gelişmesi, Osmanlı'ya karşı diğer uluslardan farklı yaklaşımı, bağımsızlık düşüncesiyle ilgili tutumu ve diğer Balkan milliyetçiliklerine olan etkisi nedeniyle Arnavut milliyetçiliği farklı bir karakter taşımaktadır. Balkan coğrafyasına dağılmış halde yaşayan Arnavutlar içinde en büyük nüfusu oluşturan Kosova Arnavutlarının milliyetçiliğinde de “Birleşik büyük Arnavutluk” düşü önemli bir destek görmektedir. Bu makalede bu düşüncenin dayandığı tarihsel kökleri ve bunun Balkan Arnavutları üzerindeki yansımaları incelenecektir.

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı

2. Oturum

Türk Dış Politikasında Balkanlar Balkans in the Turkish Foreign Policy

11.30 – 13.15

Akıllı Güç Perspektifinde Türkiye ve Rusya'nın Balkanlar Politikasının İncelemesi

Arş. Gör. Erdem Eren*

Öz

Güç tarih boyunca hem devletler arası ilişkilerde hem de uluslararası ilişkiler disiplini incelemelerinde merkezi bir rol oynamıştır. Günümüze kadar gelinen süreçte güç; askeri güç, ekonomik güç, kültürel güç, sert güç, yumuşak güç gibi farklı formlarda incelenir olmuştur. Yakın dönemde sıkça tartışılan bir diğer güç formu da akıllı güç olup, kavram özetle yumuşak ve sert gücün uygun bir formülle birleşimini ifade etmektedir. Balkanlar tarihin birçok döneminde başta Türkiye olmak üzere Rusya, ABD, Avrupalı devletler gibi çok sayıda aktörün güç mücadelesine tanıklık etmiştir. Hâlihazırda Balkanlar; bölgede yaşayan Müslüman ve Türk nüfus, tarihi-siyasi-kültürel-ekonomik bağlar, bölgenin jeostratejik önemi itibariyle Türkiye için büyük bir önem arz etmektedir. Benzer sebepler için de bölge Rusya'nın dış politikasında önem teşkil etmektedir. İki devlet de bölgede hem yumuşak hem sert hem de akıllı güç perspektifinde politikalar ve faaliyetler yürütmektedir. Bu çalışmada iki devletin Balkanlara yönelik genel politikaları, benzerlik ve farklılıkları incelendikten sonra bölgeye yönelik akıllı güç yaklaşımları ve bölgede gerçekleştirdikleri akıllı güç uygulamaları analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Akıllı Güç, Kamu Diplomasisi, Balkanlar, Türk Dış Politikası, Rus Dış Politikası*

* İstanbul Rumeli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi / Rumeli Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, e-mail: erdem.eren@rumeli.edu.tr

Analysis of Turkey and Russia's Balkans Policy in Smart Power Perspective

Abstract

Throughout history, power has played a central role both in interstate relations and in the study of the discipline of international relations. Power in the process until today; It has been examined in different forms such as military power, economic power, cultural power, hard power, soft power. Another form of power that has been frequently discussed recently is smart power, and the concept briefly expresses the combination of soft and hard power with an appropriate formula. In many periods of history, the Balkans has witnessed the power struggle of many actors such as Turkey, Russia, the USA and European states. Currently the Balkans; Muslim and Turkish population living in the region, historical-political-cultural-economic ties, geostrategic importance of the region are of great importance for Turkey. For similar reasons, the region is important in Russia's foreign policy. Both states carry out policies and activities in the region from the perspective of both soft and hard power and smart power. In this study, after examining the general policies, similarities and differences of the two states towards the Balkans, their smart power approaches towards the region and their smart power applications in the region will be analyzed.

Keywords: *Smart Power, Public Diplomacy, Balkans, Turkish Foreign Policy, Russian Foreign Policy*

Avrupa Birliği'nin Normatif Gücü: AB Adayı Türkiye ve AB Potansiyel Adayı Bosna-Hersek Üzerindeki Rolü

Denizhan Ege Şakrak*

Öz

AB-Türkiye ilişkileri ilk olarak misafir işçi anlaşmaları ile 1960'lı yıllarda başlamıştır. Ancak ilişkilerin resmi boyut kazanması 1963 yılındaki Ankara Anlaşması ile başlamıştır. Ankara Anlaşması Türkiye ve AB arasında gerçekleştirilen bir ortaklık anlaşması olmakla beraber hedefi tam üyeliktir. Fakat AB üyeliği hedefiyle Türkiye'nin adımları 1999 yılından itibaren daha belirli olarak atılmıştır. Türkiye'nin 1999 yılında Helsinki'de adaylığının ilan edilmesi ile resmi olarak adaylık süreci başlamıştır. Sonrasında Türkiye Birliğe uyum anlamında 2005 yılında müzakerelerinin açılmasıyla entegrasyon sürecinin hız kazandığı bir ülke konumuna gelmiştir. Bosna Hersek ise 1995 yılında kurulmuştur. Bosna Hersek 2003 yılında AB potansiyel adayı olarak ilan edilmiştir. Bu bağlamda Bosna-Hersek'in İstikrar ve Ortaklık sürecine dâhil olma anlamında AB ile müzakereleri 2005 yılında başlamıştır.

AB'nin normatif gücü özellikle Soğuk Savaş sonrası tartışılan önemli bir konu haline gelmiştir. AB'nin uluslararası bir aktör olarak adlandırılması ve Avrupa kimliğini aday ülkeler, komşu ülkeler ya da ilişkileri olan ülkelere ne şekilde aktardığı sıkça gündeme getirilmiştir. Bu bağlamda AB'nin normatif gücü hem Avrupa Birliği Anlaşması hem Roma Anlaşması'nın altyapısına da sahip olarak üyelik kriterleri olarak belirtilen Kopenhag Kriterleri'nde siyasi kriterler olarak söz konusu unsurlar:

* İstanbul Üniversitesi, Avrupa Birliği Anabilim Dalı Doktora Adayı, e-mail: egesakrakk@gmail.com

demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, azınlık hakları ve korumalarını güvence altına alan kurumların istikrarı şeklinde belirtmiştir.

Bu anlamda çalışmada AB adayı olan Türkiye ve potansiyel adayı olan Bosna Hersek'in AB üyeliği hedefleri doğrultusunda AB'ye uyum süreçleri değerlendirilecek ve her iki ülke için de AB'nin aday bir ülke ve potansiyel aday bir ülke üzerindeki normatif gücü incelenecektir. AB'nin normatif gücünün Türkiye ve Bosna Hersek'in adaylık süreçlerinden itibaren Türkiye ve Bosna Hersek'te hangi değişimleri getirdiği ve AB'ye uyum anlamında daha nelerin gerekli olduğunu tartışma hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği, AB-Türkiye İlişkileri, Bosna Hersek, normatif güç, Üyelik Kriterleri, Kopenhag Kriterleri*

Milli Görüş Siyaseti ve Balkanlar Bağlamında, Bosna Savaşına Erbakan Etkisi

Yaşar Asiltürk*

Öz

SSCB'nin dağılmasıyla başlayan ve çift kutuplu dünya düzeninin son bulmasıyla devam eden sürecin, dünya siyaseti ve Balkan coğrafyasında etkisi bir hayli fazla olmuştur. Bu süreçte, Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin de parçalanması, Yugoslavya'yı oluşturan etnik unsurlar arasında gerginliklere ve çatışmalara sebep olmuştur. Yugoslavya içerisindeki halklar self-determinasyon ilkesiyle hareket ederek, bağımsızlık referandumları yapmışlardır. Haziran 1991'de Slovenya ile başlayan bağımsızlık süreci, Yugoslavya'dan ayrılarak, sırasıyla Hırvatistan, Makedonya (Eylül 1991), Bosna-Hersek (Kasım 1991) ile devam etmiştir. Sırp milliyetçiliğinin hız kazandığı bu dönemde, "Büyük Sırbistan" hayaliyle hareket eden Sırp'lar, Boşnak halkına yönelik etnik temizliğe başlamıştır. Zamanla bu süreç Srebrenitsa'da soykırıma varan bir zulüme dönüşecektir.

Türkiye'nin dış politikasında ön plana çıkan, ilgisini, endişesini ve enerjisini ortaya koymuş olduğu kıta geçiş bölgesi Balkanlar olmuştur. Balkan coğrafyasında ise Türkiye'nin özellikle ilgilendiği ülkeler ve bölgeler ise Bosna-Hersek, Makedonya ve Kosova'dır. Bunda tarihi, kültürel, ekonomik ilişkilerden öte, bu iki ülkede ve bölgede yaşayan Müslüman nüfusun etkisi olduğu söylenebilir. Türkiye'nin 1990 yılları boyunca izlediği en kapsamlı ve aktif dış politika Bosna Savaşı olmuştur. Bu süreçte, kamuoyunun hassasiyetlerini de dikkate alacak biçimde, özellikle İslamcı kesim ve Balkan kökenliler daha aktif bir dış

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: yasar-asilturk@hotmail.com

politikadan yana olmuş ve tek taraflı bir askeri müdahale isteklerini açıkça dile getirmiştir.

Milli görüş siyasetinin temelini cihat anlayışı oluşturmaktadır, 'Müslümanın temel vazifesi hak-batıl mücadelesinde cihat etmektir.' Siyasal İslam'ın Türkiye'deki temsilcisi durumunda olan, Necmettin Erbakan ve Milli Görüş Hareketi Bosna meselesinde tamamıyla cihat anlayışıyla hareket etmişlerdir. Erbakan Bosna Savaşındaki tutumu nedeniyle dönemin Demirel hükümetini acizlikle suçlayarak, hükümetin Somali'ye asker gönderme kararını eleştirerek, Bosna'ya da asker gönderilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bosna'da yaşananlara müdahale etmek için Refah Partili bazı kişiler mücahit olarak Bosna'daki savaşa Sırlara karşı savaşmak üzere katılmışlardır. Ayrıca ileriki dönemde, Siyasal İslam'ın en önemli sivil toplum kuruluşlarından birisi olacak olan İnsan Yardım Vakfı bu dönemde, Bosna Savaşında Boşnaklara yardım edebilmek için kurulmuştur. Bosnalı Müslümanların ihtiyaçlarını gidermek için Avrupa Milli Görüş teşkilatları da, Milli Gençlik Vakfı gibi kurumlarını seferber etmiştir. Bosna ordusunun savunma ihtiyacını karşılamak için ilk olarak para ve silah yardımı yapan Erbakan, daha sonra Saraybosna'daki yağ fabrikasını roket ve silah atölyeleri olacak biçimde dönüştürülmesi süreçlerinde rol almıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balkanlar, Erbakan, Milli Görüş, Bosna*

Türk Kamu Diplomasisinin Gelişimi ve Balkanlar'daki Etkisi

Enes Çokyaşar*

Öz

21. yüzyıl dünya siyasetinde yaşanan dönüşüm ve gelişmelere kayıtsız kalmayan Türk dış politikasının özellikle 'yumuşak güç' unsurunu daha güçlü bir şekilde kullanmaya çalıştığını ve bu doğrultuda kamu diplomasisini geliştirmeye çalıştığını görmekteyiz. Bu çabanın bir sonucu olarak daha önce var olan fakat tekrardan yapılandırılarak yeni bir muhteviyat ve kimlik kazanan kurumlar olduğu gibi yeni açılan kurumlar da olmuştur. Bu kapsamda kamu diplomasisi ile oluşturulan vizyon, kullanılan araç ve yöntemler ile bir "Türkiye Markası" inşa etmek Türkiye'nin öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Türkiye'nin özellikle kültürel ve tarihsel bağlarının bulunduğu yakın coğrafyasına yönelik kamu diplomasisi girişimleri son yıllarda yoğunluk kazanmış ve Balkan coğrafyası da ikili ilişkiler açısından önem kazanan bölgelerden birisi olmuştur. Bölgede Yunanistan ve Bulgaristan gibi kimi dönem güvenlik tehdidi barındıran ülkeler olduğu gibi Bosna-Hersek ve Kosova gibi ilişkilerin iyi düzeyde olduğu ülkeler de yer almaktadır. Çalışma, Balkalarda Türk kamu diplomasisi pratiklerinin Türk dış politikasına katkılarını genel hatlarıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada ilk olarak kamu diplomasisi ve yumuşak güç kavramı açıklanmış daha sonra ise Türk kamu diplomasisi kurumları ve kurumların kurumsal yapısı incelenmiştir. Son kısımda ise bahsi geçen bu kurumların görev ve faaliyetleri Balkan coğrafyası özelinde işlenerek Türk dış

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: enescokyasartr@gmail.com

politikasına katkıları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte din, kimlik, etnisite gibi kavramlar üzerinden kullanılan yöntem ve araçlar, gerçekleştirilen faaliyetlerinin yeterlilik düzeyi ve kamuoyu da dahil olmak üzere olumlu/olumsuz etkileri, kamu diplomasisine yönelik eleştiriler özelinde çalışmanın bir parçası olarak yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Diplomasi, Türk Dış Politikası, Kamu Diplomasisi, Balkanlar, Yumuşak Güç, Siyasal İletişim*

The Development Of Turkish Public Diplomacy and Its Effect In The Balkans

Abstract

We see that Turkish foreign policy, which is not indifferent to the transformations and developments in the 21st century world politics, tries to use the ‘soft power’ element more strongly and tries to develop public diplomacy in this direction. As a result of this effort, there were institutions that existed before but gained a new content and identity by restructuring, as well as newly opened institutions. In this context, building a “Turkish Brand” with the vision created by public diplomacy, the tools and methods used are among Turkey’s primary goals. In recent years, public diplomacy initiatives aimed at Turkey’s close geography, where it has cultural and historical ties, have intensified and the Balkan geography has become one of the regions that gain importance in terms of bilateral relations.

In the region, there are countries such as Greece and Bulgaria that sometimes pose security threats, as well as countries with good relations such as Bosnia-Herzegovina and Kosovo. The study aims to examine the contributions of Turkish public diplomacy practices in the Balkans to Turkish foreign policy in general terms. In this direction, firstly, the concept of public diplomacy and soft power is explained in the study, and then the institutional structure of Turkish public diplomacy institutions and institutions is examined. In the last part, the duties and activities of these institutions are discussed in the Balkan geography and their contributions to Turkish foreign policy are tried to be revealed. However, the adequacy level of the methods and tools used in the context of concepts such as religion, identity, ethnicity and the activities performed are part of the study. In addition, the positive and negative effects of these activities on the public were discussed in terms of criticisms of public diplomacy.

Keywords: *Turkish Foreign Policy, Public Diplomacy, Balkans, Soft Power, Political Communication*

3. Oturum

**Balkanlar'da Ekonomi ve Ticaret
Economics and Trade in the Balkans**

13.30 – 15.15

2009-2015 Döneminde Bosna-Hersek, Türkiye ve Sırbistan Arasındaki Üçlü İşbirliğinin Ekonomik Boyutunun Analizi

Merjem Brković*

Öz

Bu makale, Bosna Hersek, Türkiye ve Sırbistan arasında 2009'dan 2015'e kadar olan üçlü işbirliğinin yerleşik ekonomik boyutunu analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, bu üçlü ortaklığın kurulmasını sağlayan resmi verileri, beyanları ve anlaşmaları analiz ediyor. Buna ek olarak, bu belge üçlü işbirliğinin ekonomik boyutunun oluşturulması ihtimalindeki ana sonuçları ve faaliyetleri araştırıyor. Böylece, makale ekonomik sürecin gelişimi ile ekonomik işbirliğinin kurulmasındaki ana yatırımlar, katkılar ve zorluklar hakkında istatistiksel veriler sunmaktadır. Araştırma, Bosna-Hersek, Türkiye ve Sırbistan arasındaki üçlü işbirliği beklentilerine ilişkin öngörülerin ekonomik boyutunu sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bosna-Hersek, Türkiye, Sırbistan, dış politika, üçlü işbirliği, ekonomi.*

* Istanbul University, Political Science and International Relations MA Student, e-mail: brkovic.merjem@gmail.com

Rusya'ya Açılan Kapı: Balkanlar

Cem Tepebaşı*

Prof. Dr. İ. Kahraman Arslan**

Öz

Balkanlar coğrafi yapısı, kültürel ve tarihi geçmişi nedeni ile Türkiye'nin kendisini oldukça yakın hissettiği bir bölgedir. Türkiye'nin son yıllarda artan dış politika aktivizminin bir sonucu olarak Balkan ülkeleri ile siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel ilişkilerde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Vize muafiyeti, serbest ticaret anlaşmaları, Türkiye'den bölgeye artan yatırım, karşılıklı ticaret ve çeşitlenen sosyal ve kültürel ilişkiler dahil olmak üzere hemen her alanda bölge ülkeleriyle ikili ilişkiler önemli düzeye ulaşmıştır. Türkiye'nin bu bölge ile ticareti sürekli artmış ve 2002 yılında 3,6 milyar dolar olan Balkanlar ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi 2016 yılında 4,5 kat artarak 16,2 milyar dolara ulaşmıştır. Bununla beraber Türkiye Çin, Almanya ve Rusya ekonomik ve ticari denklemi arasında kaybolmaktadır. Türkiye'nin özellikle bu denklem içerisinde yer alan Rusya ile ekonomik ilişkilerini daha fazla geliştirmesi gerekmektedir. Balkan ülkelerinden birisi olan Sırbistan tarihsel süreç içerisinde Rusya ile yakın ilişki içinde olmuştur. Rusya, Balkanları tamamen kısıf altında tutmakla birlikte özellikle Bosna Hersek'i Sırbistan içerisinde özerk bir bölge olarak görmesi Balkanlarda Sırbistan dışında diğer ülkelerin AB'ye yönelmelerine yol açmıştır. Türkiye eğer Rusya ile Balkanlar üzerinden ticari hacmini genişletmek ve Balkanlarda yeni bir ekonomik denklem kurmak istiyorsa özellikle Sırbistan'a yakın olmak ve Sırbistan üzerinden Rusya'ya ulaşmak zorundadır. Sırbistan-Rusya-Tür-

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

** İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, e-mail: karslan@ticaret.edu.tr

kiye denklemi, bölge içerisinde Türkiye'nin ekonomik, siyasi ve politik gücünü arttırmanın yanı sıra Rusya ile ticaret hacmini de arttıracaktır. Bu nedenle Türkiye'nin, Balkanları özellikle de Sırbistan'ı Rusya'ya açılan kapı olarak görmesi ve buna yönelik politika önermeleri geliştirmesi hayati öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: *Balkanlar, Rusya, Sırbistan, Ekonomi, Dış Ticaret*

Türkiye'nin Komşu ve Çevre Ülkelerle Dış Ticaret Stratejisi Çerçevesinde Sırbistan ile Dış Ticaret Performansı

Ayşe İpek Sarıkabadaý*

Prof. Dr. İ. Kahraman Arslan**

Öz

Tarihsel olarak Osmanlı döneminde yakın bağlarımızın oluştuğu Balkanlar coğrafyasında 1. Dünya Savaşı sonrasında önce Yugoslavya Krallığı ve daha sonra da 1943 yılından itibaren Yugoslavya Demokratik Federal Cumhuriyeti hüküm sürmüştür. 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Yugoslavya da dağılma sürecine girmiş ve Arnavutluk hariç, Yugoslavya'dan 7 ayrı devlet doğmuştur. Bu çalışmada, 2011-2020 yılları arasında Türkiye ile Avrupa Birliği üyesi olmayan Balkan ülkeleri arasında dış ticaret gelişimi incelenmiştir. Gümrük Birliği dışında kalan ve araştırmaya konu olan söz konusu ülkeler, Sırbistan, Arnavutluk, Makedonya, Karadağ ve Bosna Hersek'tir. Yöntem olarak, Türkiye'nin bu ülkelerle arasında oluşan dış ticaretin boyutları; dış ticaret istatistikleri ve hesaplanan dış ticaret yoğunlaşma endeksleri ile ortaya konulmuştur. Bir ülkenin belirli bir ülke ya da ülke grubuyla gerçekleştirdiği dış ticaret faaliyetlerinin dünya ortalamasına göre hangi seviyede olduğunu açıklamayı amaçlayan ithalat ve ihracat yoğunlaşma endekslerinin hesaplanması için TradeMap istatistik verileri temel alınmıştır. Bu bağlamda ithalat ve ihracat yoğunlaşma endekslerinin yüksek olduğu saptanan Sırbistan ile dış ticaretimiz fasıl bazında incelenmiştir. 2020 yılı itibariyle 1.3 Milyar

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

** İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, e-mail: karslan@ticaret.edu.tr

\$ ihracatımız olan Sırbistan'a uluslararası ticareti açıklayıcı teoriler doğrultusunda taraflar arasındaki ticaretin seyrini ve ölçeğini geliştirmek, buradan hareketle de iki ülke arasındaki dış ticaretin gelecek dönemlerde nasıl şekilleneceğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Balkanlar'da Güvenlik ve İşbirliği Ekseninde NATO ve Türkiye'nin Ekonomik Yaklaşımları

Ebru Keçeci*

Öz

Dünya tarihinin hemen hemen her döneminde büyük bir etki alanına sahip olan Tuna Nehri ile hayat bulan Balkan coğrafyası modern dünyada yaşanmış olan iki büyük Dünya Savaşı sonrasında da tartışmaların temel noktasında yer almıştır. Elbette Batı dünyasına 1352 yılı itibariyle Çimpe Kalesi'ni alarak ayak basan Türk toplumunun da bu coğrafyanın tartışıldığı bir zeminde yer almaması gibi bir husus söz konusu olmayacaktır. Birinci Dünya Savaşı'nın çıkış noktası ve ilk fitilinin ateşlendiği alan olan Balkanlar, İkinci Dünya Savaşı sonrasında da ABD ve Sovyetler gibi iki büyük kutbun önemli güç mücadelesinin yaşandığı bir saha olmuştur. Burada Varşova Paktı ile Sovyetlerin kurmuş olduğu askeri ağ dikkat çekerken NATO'nun ise Türkiye ve Yunanistan gibi ülkeler ile yaptığı iş birliği ve ekonomik anlamda gerçekleştirdiği birtakım ortaklıklar ve yatırımlar dikkat çekmektedir. Özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası askeri bir ortaklık gibi görünse de NATO'nun Batı ekonomi dünyası adına hem Türkiye'de hem de Yunanistan'da "Marshall Yardımları" adı altında başlayan ve uzunca süreler devam eden yatırımları bu ülkelere oldukça olumlu yönde katkılar sunmuştur. Tabii tüm bu yatırımlar aynı zamanda NATO'nun sağladığı güvenlik ağı ve sistemiyle de her dönemde desteklenmiştir ki Dünya Savaşları gibi kaotik dönemler sonrasında ekonomi dünyasına sakin ve güvenirlilikli mesajlar verilmiştir. Yine bu sahada NATO ile beraber ordularını modernize eden bu dev-

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: ebru.kecci@gmail.com

letler, Balkan coğrafyasında önemli güçler haline gelmişlerdir. Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında ise yine Makedonya'nın üyeliğinin tartışılması süreci, ABD ve Türkiye'nin bu uğurda vermiş olduğu açık destek, ekonomik ve siyasi işbirliğinin de yine coğrafyada güç mücadelesi kadar devletler adına önemli olduğunu göstermektedir. NATO için asıl merkezinin yani Avrupa'nın güvenliği için adeta bir emniyet kemeri görevi gören Güney Kanat Balkanlar, her dönemde ortaklıkların gerçekleştirildiği saha olurken Sovyetler için ise Batı dünyasına ulaşma ve çevrelemede bir araç, yayılma sahası olmuştur. Yine çalışmamız içerisinde bu ortaklıkların Türkiye'ye ve çevresine kattığı ekonomik artılar ve eksiler de karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *NATO, Soğuk Savaş, Ekonomi, Türkiye*

4. Oturum

**Balkanlar'da Barış ve
Güvenlik Arayışları: Devlet Perspektifi
The Search for Peace and Security in
the Balkans: State Perspective**

15.30 – 17.15

Ontolojik Güvenlik Bağlamında Yunanistan'ın Doğu Akdeniz Politikasının Analizi

Doç. Dr. Uğur Yasin Asal*

Arş. Gör. Dilara Şensivas**

Öz

Kimlik ve dış politika bağlamında inşa edilen ontolojik güvenlik doktrini, devletlerin de bireyler gibi varoluşsal bir güvenlik arayışı içerisinde olduğu argümanını savunmaktadır. Ontolojik güvenlik, devletlerin kimlik anlatılarının sürekliliğine atıfta bulunmakta, dış politika kurgulama sürecinde ulusal kimliğin yeniden inşasını öne çıkarmaktadır. Bu yönüyle devletlerin dış politika stratejilerindeki ben ve öteki tanımlamaları, ontolojik güvenlik yaklaşımlarını da şekillendirmektedir. Ben ve Öteki üzerinden şekillenen dış politika ve ontolojik güvenlik ilişkisi, bu çalışmada Yunanistan'ın Doğu Akdeniz politikası çerçevesinde ele alınmaktadır. Çalışmada, Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'de Türkiye karşıtlığında ittifak kurma ve işbirliği geliştirme çabaları ontolojik güvenlik perspektifinden analiz edilmektedir. Söz konusu analizi yerine getirirken Yunan kimliği, dış politika inşa süreçleri, aktör ve kurumları gösterge setleri olarak ele alınmakta, çalışmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasında tutarlı bir korelasyon kurulmaya çalışılmaktadır. Çalışmanın bağımlı değişkeni, Yunanistan'ın ontolojik güvenlik bağlamında Doğu Akdeniz politikasıdır. Bağımlı değişkeni etkileme kapasitesine sahip bağımsız değişkenler ise Yunan kimliği, dış politika aktörleri, tehdit algılamaları ve güvenlik siyasetidir. Çalışma, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki korelas-

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: uyasal@ticaret.edu.tr

** İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: dsensivas@ticaret.edu.tr

yonu güncel ekonomik ve siyasal parametreler üzerinden analiz ederek, ontolojik güvenlik ve bölgesel güç dengesi ilişkisini nesnel temellere dayandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Ontolojik Güvenlik, İttifak, İşbirliği, Doğu Akdeniz, Kimlik*

2010-2021 Yıllarında Batı Balkanlarda Güvenlik Topluluğu Oluşum Sürecine AB ve NATO'nun Etkisi

Nesibe Gül Kılıç*

Arş. Gör. Halit Ahmet Kahraman**

Öz

Bu çalışmada AB ve NATO'nun Batı Balkanlarda bir güvenlik topluluğu oluşturmaya yönelik politikaları incelenmiştir. Literatürde yer alan çalışmaların birçoğunda bölgede etkin iki uluslararası örgüt olan AB ve NATO'nun faaliyetleri, bölgede yaşayan toplumlardan çok devlet elitleri odaklı ve bölgesel entegrasyondan ziyade ulus devlet entegrasyonuna dayalı olduğu iddia edilmektedir. Bununla birlikte söz konusu iki örgütün 2010'lardan itibaren bölgesel entegrasyonu bölge devletlerine bir üyelik şartı olarak koştığı gözlemlenmektedir. Bu çalışmada, AB ve NATO'nun bölge devletlerine karşı uyguladığı politikalarda bölgesel entegrasyonu bir şart olarak sunmasına rağmen bu şartın politik uygulamalarda ne kadar yer aldığı incelenmiştir.

Çalışmada yöntem olarak karşılaştırmalı tarihsel analiz metodu kullanılmıştır. AB ve NATO'nun bölgeye yönelik oluşturduğu politikalar mukayeseli biçimde incelenmiştir. Buradan hareketle öncelikle ilgili iki örgütün yayınladığı raporlar analiz edilmiş ek olarak ikili ve çok taraflı zirve, anlaşmalar ve politika tavsiyeleri değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Balkanlardaki güvenlik tehditlerinin içsel ve organik olması bölgesel entegrasyonun önemini ortaya koymaktadır. Bu bağ-

* İstanbul Üniversitesi SBF Doktora Öğrencisi, e-mail: nesibegulkilic@gmail.com

** İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-mail: hakahraman@ticaret.edu.tr

lamda son on yılda AB ve NATO bölgedeki aktörler arasında güven, karşılıklı bağımlılık ve kolektif kimlik gibi bölgesel güvenlik topluluğunun inşasında öne çıkan konulara yeterince önem vermemeyi sürdürmüştür. Bununla birlikte bu çalışmada iki uluslararası örgütün bir Balkan güvenlik topluluğu oluşturmaktan ziyade temel çabaları bölgeyi Avrupa Atlantik güvenlik topluluğuna dahil etmekle sınırlı kaldığı ortaya konulmuştur. AB ve NATO'nun inşa etmeye çalıştığı Avrupalı kimliği halihazırda zayıf olan Balkan kimliğinin ortadan kalkmasına neden olmaktadır. AB ve NATO'nun bu bölgedeki toplumsal düşmanlıkları ortadan kaldırmak adına diğer aday ülkelere uygulanan prosedürlerden farklı süreç, mekanizma ya da araçları etkin bir şekilde kullanmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Balkanlar, AB, NATO, Bölgesel Güvenlik Topluluğu*

The Impact of the EU and NATO on the Security Community Formation Process in the Western Balkans in 2010-2021

Abstract

In this study, the policies of the EU and NATO to create a security community in the Western Balkans are examined. Some articles and reports claim that the activities of the EU and NATO, which are two active international organizations in the region, are focused on state elites rather than societies and based on nation-state integration rather than regional

integration. Moreover, it is observed that the two IGOs have imposed the development of regional integration as an important condition of membership to the Balkan states since the 2010s. In this research, how much this condition takes place in political practices in the region have been examined.

Comparative historical analysis is used as a method in this study. The policies of the EU and NATO towards the region have been examined comparatively. From this point of view, firstly, the reports published by the two IGOs were analyzed, and then, bilateral and multilateral summits, agreements, and policy recommendations are analyzed.

The endogenous and organic nature of security threats in the Balkans reveals the importance of regional integration. In this context, in the last decade, the EU and NATO have continued to pay insufficient attention to issues that can contribute to the development of a regional security community, such as trust, interdependence, and collective identity among the actors in the region. In addition, these two IGOs are trying to integrate the region into the Euro-Atlantic security community rather than creating a Balkan security community. The EU and NATO have been trying to construct the European identity, but it causes the already weak Balkan identity to disappear. Therefore, the EU and NATO do not effectively use such processes, mechanisms, or tools which are different from the procedures applied to other candidate countries in order to eliminate social hostilities in the region.

Keywords: *Balkans, EU, NATO, Regional Security Community*

Balkanlar'da Güvenlik ve İşbirliği Ekseninde NATO ve Türkiye Yaklaşımları

Tolunay Tarı*

Öz

Dünya tarihi açısından büyük yıkımların yaşanmasına neden olan iki büyük kanlı cihan harbi, özellikle Avrupa coğrafyasında tehlide karşı ortak savunma fikrini ortaya koymuştur. Tarihin hangi dönemine bakarsak bakalım siyasi meselelerin tam ortasında yer alan Balkan coğrafyası ve Orta Kuşak'taki yeriyle Türkiye, bu büyük iş birliğinin bir parçası elbette ki olacaktır. Coğrafyanın etki alanı düşünüldüğünde siyasi meselelerin var olduğu ve tartışıldığı bir zeminde bu coğrafyanın yer almaması elbette düşünülemez. Özellikle uğranan yıkımlar ve kaos ortamı bir daha asla böyle bir durum yaşanmasın fikrini güçlendirirken dünya tarihinin de en uzun süreli ve en geniş kapsamlı askeri ittifakı olan NATO'yu doğurmuştur. Bu ortak savunma fikri İkinci Dünya Savaşı sırasında oldukça ağır yaralar açan Almanya ve onun tehdidini ülkesinde durdurarak büyük bir güç unsuru haline gelmiş geniş coğrafyası ve kuvvetlendirdiği ordusuyla epeyce palazlanan Sovyetler Birliği'ne karşı olmuştur. İşte burada İkinci Cihan Harbi sonrası yeni konjonktürde özellikle SSCB'nin Batı dünyasına ulaşmada Yugoslavya, Bulgaristan, Macaristan gibi Doğu Avrupa ülkelerine ve Balkan coğrafyasına kuracağı baskı gözlerden kaçmamalıdır. Büyük bir dünya savaşının adeta çıkış noktası olarak tarihe geçen bu alanda yine büyük bir güç mücadelesi olacağı İkinci Cihan Harbi'nin hemen sonrasında anlaşılmıştır. Tüm bu tehditler karşısında 1949 yılında kurulan NATO'nun ise örneğin 1952

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: tolunay_2209@hotmail.com

yılı itibariyle daha çok kısa bir süre önce birbirleriyle önemli mücadelelere girişmiş olan Türkiye ve Yunanistan gibi devletleri bünyesine katarak Avrupa savunmasında Güney kanadını güçlendirerek büyük bir güvenlik ağı oluşturduğu ve bu mekânizmada tüm farklılıklara rağmen ortak savunma fikrinin ön plana çıktığı hususu dikkatlerden kaçmamalıdır. Elbette burada atılan her bir hamle coğrafyanın stratejik açıdan ne denli önemli bir durumda olduğunu da özetler nitelikte olacaktır. Zaten çalışmamızda da Türkiye ekseninde, Türkiye ve çevresinde yer alan coğrafyanın NATO'nun güvenlik konseptine ne denli karşılık verebildiği ele alınırken NATO'nun bu güvenlik konseptinin Türkiye'nin güvenlik noktasındaki beklentilerine verdiği karşılık güvenlik maksimizasyonu ve devletlerin yaşam arzusu (beka) fikri açısından ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *NATO, Soğuk Savaş, Güvenlik, Türkiye*

Who is Ready For Peace-Building?

Dajana Bogdanovic*

Majda Behrem Stojanov**

Öz

Peace-building should be all enhancing process which should gather all people, who would contribute through their personal and collective visions to overcome different trauma caused by conflict, and work towards reconciliations. Bosnia and Herzegovina has been working on peace-building for some time, yet, there are many steps that need to be taken to reach high levels of developed, reconciled country. Through USAID's PRO-Future project, different stakeholders as well as citizens of Bosnia and Herzegovina are included, bringing their different identities, from gender, age, to ethnicity and religion. This paper investigates difference between perceptions of youth, as well as their older fellow citizens across Bosnia and Herzegovina through quantitative research of data gathered through years. The research shows, that both, youth as well as older fellow citizens are almost equally interested in peace-building, and want to be engaged more, if included through different activities which are designed for different (age) groups. These activities include different cultural activities, share of knowledge, active engagement in community development, etc. The goal of all activities is to work over differences to secure better future for everyone.

Keywords: *USAID, PRO-Future, youth, reconciliation, Bosnia and Herzegovina*

* Project Officer, International University of Sarajevo/Catholic Relief Services, International Relations, e-mail: dajana.bogdanovic@crs.org

** Chief of Party

5. Oturum

**Balkanlar'da Barış ve Güvenlik Arayışları:
Toplumsal Perspektif
The Search for Peace and Security in the
Balkans: Societal Perspective**

17.30 – 19.15

Kuzey Makedonya’da Çokkültürlülük ve Din Eğitimi

Ümme Muratı*

Öz

Çokkültürlülük, aynı ülkede farklı kültürlerin birlikte varoluşu ve ırk, din, dil, etnik yapı ve diğer kültürel boyutların farkına varılmasını içermektedir. Kuzey Makedonya’nın tarihten beri süregelen karışık etnik yapısı ve bu yapıya ait çeşitli kültür zenginliğinin olması çokkültürlülük mirasının günümüze aktarılmasını sağlamıştır. Bu mirasın günümüze ulaşmasındaki en büyük faktörler, milletlerin iç içe yaşamaları sonucu kendi inanç ve kültürlerini sürdürebilme ve gelecek nesillere aktarabilme çabalarıdır. Bu mirası sosyal bütünleşme içerisinde devam ettirebilmek toplumsal huzurun sağlanması için gereklidir. Kültürleri, dinleri, tarihleri, dilleri, ve örf adetleri çok farklı olan hatta zaman zaman birbirine zıt olan toplum kesimlerini bir arada uyumlu bir şekilde tutabilmesi eğitimin gücüne ve işlevine bağlıdır. Bunun olabilme imkânını araştırmak bulmak ve uygulamak eğitimin bütün kademelerinde başlıca işlerden biridir. Sosyal bütünleşme söz konusu olduğunda, “din” bu sürecin en etkili ve belirleyici unsuru olarak dikkat çekmektedir, çünkü din, sosyal bütünleşme sürecini etkileyen “kimlik” algısını şekillendirir. Buna bağlı olarak din eğitiminin niteliği, kimlik algısının oluşmasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu durum ülkelerin din eğitimi politikalarını da etkilemektedir. Çokkültürlü eğitim, öğrenme ve öğretim sürecini, kültürel çoğulculuğu teşvik edecek yapıda inşa etmektir. Çokkültürlü

* Uludağ Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri/ Din Eğitimi Doktora Öğrencisi, e-mail: ummi-murati@gmail.com

din eğitimi ise, bir dinin öğretim sürecinde çokkültürlü bilgi, tutum ve değerlerin bireylere kazandırılmasıdır.

Çokkültürlü Kuzey Makedonya'da farklı dinlere mensubiyetin azımsanmayacak sayıda olması dikkate alınarak din eğitiminin tarihsel süreci incelenecektir. Günümüzde ülkede resmen kabul edilen dinlerin programlara yansımaları ve programlarda nasıl yer bulduğu konusu işlenecektir. Kuzey Makedonya'da sosyal bütünleşme ve fonksiyonel entegrasyonun sağlanması konusunda din eğitiminin önemi ve gerekliliği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Çokkültürlülük, Kuzey Makedonya, Din, Eğitim.*

Ontolojik Güvenlik Teorisi Bağlamında Türkiye-Kosova İlişkilerinin Kültürel Boyutu

Arş. Gör. Mehmet Ali Ak*

Öz

1990'lı yıllardan itibaren uluslararası ilişkilerin temellendiği birçok bilgi, yöntem ve analiz anlayışı bir dönüşüm içerisinde olmuştur. Uluslararası ilişkilerde sabit, verili ve maddi unsurların önemi azalırken daha değişken, reflektivist ve sosyal formların etkisi giderek artmıştır. Bu dönüşümün güvenlik boyutuna bakıldığında, geleneksel uluslararası ilişkiler anlayışına göre güvenlik salt konu olarak askeri boyutuyla ve analiz seviyesi olarak devlet seviyesi üzerinden açıklanırken güvenliğin konu bazında ekonomik, sosyal, kültürel boyutları seviye bakımından birey seviyesi göz ardı edilmiştir. Eleştirel güvenlik çalışmaları, geleneksel güvenlik anlayışına bir eleştiri getirerek hem konu anlamında ekonomik, sosyal ve kültürel konuları hem de analiz seviyesi noktasında birey ve toplum seviyesini analize dâhil etmiştir. Eleştirel güvenlik çalışmalarının içerisinde yer alan ontolojik güvenlik teorisi, güvenliği sadece, fiziksel anlamı değil, iç kaynaklı varlığa dair tüm soyut ifadeleri kapsayacak bir odağa sahiptir. Fiziksel güvenlik tanımını sorgulayan ontolojik güvenlik, varlığın/kimliğin/benliğin/ güvenliği demektir. Devlet seviyesinde değerlendirildiğinde devletin varlığına tehdit oluşturabilecek unsurlara karşı kimlik/kültür ilişkisi bağlamında bir güvenlikleştirme sürecidir. Aktörlerin kendi ontolojik güvenliklerini sağlayabilmeleri, öz kimliklerinin istikrarlı bir şekilde sürekliliğine ve diğer aktörlerle olan rutinlerinin kalıcı olmasına bağlıdır.

Türkiye ve Kosova tarihi ve kültürel birlikteliği olan ve bunu sürekli ayakta tutmaya çalışan iki devlettir. Gerek Osmanlı mirasının

* Bursa Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: mehmetaliak@uludag.edu.tr

bölgedeki varlığı gerekse İslam hafızasının birleştirici unsurları her iki toplumun birbirine ontolojik olarak bağlı olmasını sağlamıştır. Kimlik-Güvenlik ilişkisine bakıldığında ise her iki toplumun kimliklerinde ortak noktalar bulunması ve bölgesel ve küresel tehditlere karşı öz-benliklerini muhafaza edecek şekilde bir mücadele içerisine girmeleri devletlerin birlikte hareket etmesini sağlamıştır. Türkiye ve Kosova toplumları tarihte çeşitli göçler ile iç içe geçmiş toplumlardır. Dil, din, kültür birikimi açısından birbiriyle benzeşen toplumlardır. Her iki devlette de çeşitli kurumlar, organizasyonlar, dernekler, sivil toplum örgütleri ve siyasi partiler tarihten bu yana devam eden bu birlikteliği sürekli hale getirmiş rutinlerdir. Ontolojik güvenlik teorisine göre Türkiye ve Kosova, öz/benlik-kimliklerini birbirine dayanak noktası olacak şekilde korumaya çalışan ve bunu sürekli hale getirerek çeşitli tehditlere karşı bütünleşen bölgesel varlık paydaşdır. Bu sunumda her iki devletin ontolojik olarak varlıklarını güvenikleştirmesinin benzer kimlik anlayışlarıyla inşa edildiği ve tehditlere karşı da ortak savunma bakış açısıyla hareket edildiği varsayımı tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kimlik, Güvenlik, Ontoloji, Türkiye, Kosova*

Cultural Dimension of Turkey-Kosovo Relations in the Context of Ontological Security Theory

Abstract

Since the 1990s, many knowledge, methods and understandings of analysis on which international relations are based have

been in a transformation. While the importance of fixed, given and material elements in international relations has decreased, the effect of more variable, reflectivist and social forms has gradually increased. When we look at the security dimension of this transformation, according to the traditional understanding of international relations, security is explained only with its military dimension and the state level is considered at the level of analysis while the economic, social and cultural dimensions of security are ignored and individual level is not essential for analysis. Critical security studies have brought a critique of the traditional security understanding and included both economic, social and cultural issues in the context of the subject and the level of the individual and society at the level of analysis. The ontological security theory, which is included in critical security studies, has a focus that will cover not only the physical meaning of security, but also all intangible expressions of internal existence. Ontological security, which questions the definition of physical security, means security of being/identity/self/. When evaluated at the state level, it is a process of securitization in the context of identity/culture relationship against elements that may pose a threat to the existence of the state. The ability of actors to ensure their own ontological security depends on the stable continuity of their self-identity and the persistence of their routines with other actors.

Turkey and Kosovo are two states that have a historical and cultural unity and constantly try to keep it alive. Both the presence of the Ottoman heritage in the region and the unifying elements of the Islamic memory ensured that both societies were ontologically connected to each other. From the point of view of the identity-security relationship, the fact that both communities have common points in their identities and are engaged in a struggle to preserve their selves against regional and global threats has enabled the states to act together. The societies of Turkey and Kosovo have been intertwined

with various migrations in history. They are societies that are similar to each other in terms of language, religion and cultural accumulation. In both states, various institutions, organizations, associations, non-governmental organizations and political parties are routines that have perpetuated this unity that has been going on since history. According to the ontological security theory, Turkey and Kosovo are regional stakeholders who are trying to protect their self/self-identity as a basis for each other and integrate against various threats by making it continuous. In this presentation, the assumption that the ontological securitization of the existence of both states is built with similar identity understandings and that they act with a common defense point of view against threats will be discussed.

Keywords: *Identity, Security, Ontology, Turkey, Kosovo*

Savaş Sonrası Bosna Hersek'te Toplumsal Dönüşüm: Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü

Prof. Dr. Oya Dağlar Macar*

Duygu Temel**

Öz

Bosna – Hersek'te savaş sonrası imzalanan Dayton Barış Antlaşması, negatif barış olarak da ifade edilen, silahlı çatışmaların sonlandırıldığı bir barış ortamı yarattı. Sıcak çatışmaların olmadığı fakat sıcak çatışmalara neden olabilecek unsurların var olduğu bu ortamda, pozitif barışın inşası, bölge istikrarı ve Bosna – Hersek devletinin bütünlüğü için önem teşkil etmektedir. Barış içerisinde bir arada yaşamın geliştirilmesi, pozitif barışın tesis edilmesi için toplumsal dönüşüme ihtiyaç vardır. Bu çalışmada, dönüşüm için gerekli iletişim kanallarının yaratılmasında sivil toplum kuruluşlarının etkisi vurgulanacaktır. Bosna – Hersek'te faaliyet gösteren STK'ların hafıza mekanları oluşturmaları, geçmişle yüzleşme çalışmaları belleğin yitimini engellemeye yönelik çabalar olarak yorumlanacak ve bu çabaların pozitif barışa olan katkısı irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Pozitif Barış, Bosna – Hersek, Sivil Toplum*

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: oyadr@ticaret.edu.tr

** İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi

Balkanlar'da Negatif Barışın Varlığı ve Yeni Barış İnşası

Gürkan Demir*

Öz

Balkanlar'ın yakın geçmişinde bulunan kan ve gözyaşı günümüzde yerini başka bir sürece bırakmış durumdadır. Bu süreçte şiddetin varlığı oldukça zayıf olmakla beraber, artık Galtung'un negatif barış olarak adlandırdığı yeni bir süreç görülmektedir. Özellikle Balkanlar'daki etnik, kültürel ve dini farklılıklar nedeniyle pozitif bir barışın kurulması ve kalıcı olması oldukça güçtür. Nitekim Balkanlar'daki şiddetin ortadan kalkması ile yapıcı ve kalıcı bir barış (pozitif barış) kurulmamış, aksine yalnızca çatışmaların şiddete dönmemesi sağlanmıştır. Bu durum neticesinde Balkanlar'da bulunan farklı unsurların çatışmalara konu olan farklılıklarla hala yaşadığı ama bu farklılıklardan doğan ayrışmaların şiddete dönüşmediği görülmektedir. Şiddetsiz bir barışın olduğu Balkanlar, günümüzde ciddi oranda şiddet potansiyelini barındırmaktadır. Örneğin; Bosna Hersek'te kurulan siyasal yapının oluşturduğu sorunlar, Kosova ile Sırbistan arasındaki gerginlikler, Batı Trakya Türkleri sorunu gibi uluslararası çatışmalar bulunmaktadır. Bunların yanında işsizlik, yolsuzluk, mülteciler, asayiş gibi ulusal sorunlar da bulunmaktadır. Tüm bu sorunlar ve daha fazlası, barış inşa sürecinde dondurulmuş ayrışmaların tekrar çatışma ortamına dönüşmesi için fay hatlarını oluşturmaktadır. Balkanlar'da bu fay hatlarının hareketlenmesi ise çok hassas dengeler üzerine kuruludur. Hem ulusal hem de uluslararası gerginlikler, bu hassas dengenin bozulmasını doğrudan tehdit etmektedir.

* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: grkndmr37@gmail.com

Öncelikle ulusal ve uluslararası sorunların çözümüne yönelik adımlar atılmalıdır. Hali hazırda negatif barış süreci içerisinde bulunan Balkanlar'ın, pozitif barış sürecine geçişi sağlanmalıdır. Aksi takdirde dondurulmuş çatışmalar tekrar gün yüzüne çıkacak ve geniş bir coğrafyada silsile halinde yayılacaktır. Ayrıca Balkanlar'ın barındırdığı çok kültürlü, çok dinli, çok etnik yapı sayesinde yalnızca Balkan devletleri değil, çevresinde bulunan diğer devletler ve ideolojik, inançsal, stratejik olarak Balkanlar'ı önemseyen tüm devletlerin çatışmaya dahil olacağı büyük bir tehlike oluşturacaktır. Bu sebeple Balkanlar'da kalıcı ve hakkaniyetli bir barışın sağlanması gerekmektedir. Bunun için tarafların tamamının muhatap alındığı geniş bir müzakere süreci oluşturulabileceği gibi, daha dar müzakere teknikleri de uygulanabilir.

Anahtar Kelimeler: *Balkanlar, Negatif Barış, Pozitif Barış, Çatışma, Barış İnşası*

